

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 100 (1322)

Серада, 17 снежня 1958 года

Цана 40 кап.

Высокія абавязальствы

Поспехаў у сацыялістычным спаборніцтве дасягнулі сельскія кінафікатары Магілёўскага раёна. Гадавы план па ўсім паказчыках выкананы былі яшчэ 7 лістапада. За 11 месяцаў на вёсцы пастаўлена 752 сеансы. Абслужана каля паўмільёна гледачоў.

Абмяркоўваючы тэзісы даклада таварыша М. С. Хрушчова аб развіцці народнай гаспадаркі краіны ў наступнай пяцігодцы, кінафікатары Я. Хадароніч, Ф. Фурманюк, В. Пасядзька, матарыст Н. Паліўкіна выразаюць думкі аб тым, каб далучыцца да славутай патрыятычнага руху, які нарадзіўся ў калектыве дэпо Масква-Сартыравацкая.

Гэтая прапанова знайшла гарачае адгаворнае і аднадушнае падтрымку сярод кінафікатараў раёна. Яны вырашылі змагацца за ганаровае права называцца калектывам камуністычнай працы. А для гэтага трэба працаваць на поўную сілу, уносіць у сваю справу агань творчасці і ініцыятывы.

Кінафікатары ўключыліся ў камуністычнае спаборніцтва і прынялі павышаныя абавязальствы: шляхам умяшчэння масавай работы сярод насельніцтва, шырокай папулярнага кінафільмаў, паліпавыя акасіі сваёй працы і павышэння культуры абслугоўвання гледача дамагацца, каб на кожным сеансе было не менш ста гледачоў, каб кожны хлебавод наведаў кіно, на кожнай кінастановаў не разей 6—8 разоў у месяц дэманстраваць папулярныя фільмы, забяспечваць суправаджэнне іх лекцыямі і гутаркамі на адпаведныя тэмы.

Працаваць па-камуністычнаму

Цэнтральны кінакіраўніцтва займае вядучае месца сярод кіраўніцтва нашай рэспублікі. У нашым магазіне створана шэсць аддзелаў: палітычны, мастацка-і навукова-тэхнічны літаратуры, выяўленчай прадукцыі, «Кніга — пошта» і пазаматэрыяла гандлю. Кожны аддзел мае багаты асартымент самай разнастайнай літаратуры.

З кожным годам наша кіраўніцтва павялічвае продаж літаратуры. Калі ў 1952 г. прададзена на 2,2 мільёна рублёў кніг, дык ужо сёння — больш чым на восем мільёнаў. Магазін выканаў гадавы план яшчэ 28 лістапада.

Радасна ўсёдамаляць, што кніга ў нас карыстаецца такой любоўю і пашанай. Не ахвотна набываюць і рабочыя, і студэнт, і калгаснік.

Каб яшчэ лепш абслуговаць нашага пакупніка, у нашым магазіне створаны дзве брыгады, якія пачалі змагацца за права называцца брыгадамі камуністычнай працы. Работнікі аддзелаў мастацкай літаратуры і «Кніга — пошта» абавязаліся штомесячна выконваць свае планы не менш як на 105—110 працэнтаў, павышаць свой звышпланавы, агульна-адукацыйны ўзровень і прафесійна-кваліфікацыю. У гэтых абавязальствах запісаны і такі пункт: выканаць план створана да адкрыцця XXI з'езду партыі, павысіць культуру абслугоўвання пакупнікоў.

Д. ЧЫСТАЯНАУ,
намеснік дырэктара Цэнтральнага
кінакіраўніцтва

Цікавы вечар

Магілёўскія сельскія клуб Удзельскага раёна запойнікі калгаснікі. Яшчэ ніколі тут не было столькі народу. Усе прыгледзіліся незвычайна аб'ява: «У клубе адбудзецца вечар на тэму: «Наш калгас ад XX да XXI з'езду КПСС».

З докладам выступіў старшыня калгаса імя Сталіна Мікалай Пармон. Многа цікавых лічбаў і фактаў прывёў ён, раскажваючы, як узнікла жыццёлагадоўля і павысілася ўраджай, які цудоўныя людзі выраслі ў калгасе. Пасля выступіў лепшыя калгаснікі і сярод іх ініцыятар стварэння камсамольска-маладзёжнай брыгады камуністычнай працы Ала Туміловіч—адна з лепшых дзярж у калгасе.

Добры падарунак з'езду партыі выносяць калгаснікі гэтай аршчы. Да дня адкрыцця XXI з'езду партыі яны закончылі будаўніцтва новага прасторнага клуба.

Вечар закончыўся канцэрта мастацкай самадзейнасці.

Л. САНДЛЕР.

Кніга—спадарожнік чалавека

Людзі цяпер у кніжных магазінах рэспублікі, Пакунікоў прыцягваюць навінкі літаратуры і выданні, прысвечаныя 40-годдзю БССР, выстаўлены ў вітрынах. Выбар кніг у кожнай кіраўніцтва самы разнастайны.

Валікае свята — юбілей рэспублікі і XXI з'езд КПСС — работнікі кніжнага гандлю сустракаюць новымі дасягненнямі ў працы. У спаборніцтве ў гонар гэтых зямлянаўных падзей калектывы сістэмы Упраўлення кніжнага гандлю дамогся значных поспехаў, штомесячна перавыконваючы дзяржаўны план распаўсюджвання літаратуры сярод насельніцтва. За 11 месяцаў былі прададзены кніжныя прадукцыі на 101,5 мільёна рублёў. У параўнанні з 1949 г. гэта больш чым у тры разы.

З кожным годам у нас выдасца ўсё больш кніг, павялічыцца расце і попыт на савецкую літаратуру, што з'яўляецца яркім сведчаннем уздыму матэрыяльнай і культурнага дабрабыту працоўных рэспублікі.

Валікім попытам у насельніцтва карыстаецца марксіска-ленінска літаратура. За дзесяць першых пасляваенных год толькі па падпісам ўручана пакупнікам адзін мільён 348 тысяч тамоў твораў У. І. Леніна.

З году ў год павялічваецца попыт на беларускую літаратуру за мяжой. Адзін «Кніга-экспарт» Упраўлення кніжнага гандлю адпраўляе творы беларускіх пісьменнікаў, навукова-тэхнічна і іншую літаратуру рэспубліканскіх выдавецтваў у 47 краін свету. За 11 месяцаў 1958 г. у краіны народнай дэмакратыі і ў капіталістычныя дзяржавы адпраўлена беларускіх кніг на 529 тысяч рублёў. Творы Я. Купалы, Я. Коласа, М. Лынькова, І. Шамякіна і іншых беларускіх пісьменнікаў пасланы ў Кітаіскую Народную Рэспубліку, Народную Балгарыю, Польшчу і іншыя дэмакратычныя краіны, а таксама ў Канаду, Англію і многія краіны Амерыкі.

За апошні час значна пашырылася кітагадзёная сетка. Толькі ў бягучым годзе ў гарадах рэспублікі адкрыты сем новых кніжных магазінаў і 80 кіёскаў. У бліжэйшы час у Мінску адкрываюцца магазін па продажы літаратуры краін народнай дэмакратыі. А каб палепшыць камплектаванне розных бібліятэк, створана сем абласных бібліятэчных калектараў. Цяпер у гарадах і рабочых пасёлках ёсць 78 магазінаў.

Кітагадзёная прадпрыемства Міністэрства культуры БССР значную ўвагу надаюць разгорнутаму пазаматэрыяла гандлю гандлю, паліпавыя прапаганда і рэклама кнігі. У нас многа наватараў і перадавікоў, якія любяць кнігі і ўмеюць прапанаваць іх пакупніку.

Добра ідуць справы ў 1-м кніжным магазіне ў Бабруйску, якім завідае адзін са старэйшых работнікаў кітагадзёна рэспублікі М. Хасдан. Валікім гэтай кіраўніцтва сістэматычна перавыконвае планы. У гандлёвай зале магазіна заўсёды вылікі выбар кніг палітычнай, навукова-тэхнічнай, мастацкай, дзіцячай і іншай літаратуры. У гэтым валікім асартыменце кніг пакупнікі лёгка арыентуюцца, даючычы розным даведчаным матэрыялам, якія ёсць у магазіне. Да паслуд пакупнікоў — картаткі наўзнай літаратуры і навінак, тэматычныя планы, бланкі загадаў і г. д. У вітрынах выстаўлены малюўнічыя плакаты аб кнігах беларускіх выдавецтваў. Пры магазіне працуе дзесяць кітагошаў і больш 40 грамадскіх распаўсюджвальнікаў. Кітагадзёная работнікі часта выязджаюць з літаратурай на прадпрыемствы

гарада. Гэтым магазіну па выніках спаборніцтва за III квартал прысуджаны Пераходны Чырвоны сцяг Міністэрства культуры БССР і БРК прафсаюза работнікаў культуры.

Культурнае абслугоўванне пакупнікоў наладжана ў Цэнтральным кніжным магазіне Мінска (дырэктар С. Іатуцькіч). Тут працуюць 50 кваліфікаваных работнікаў, якія штодзённа працуюць жыхарам сталіцы Беларусі на дзесяткі тысяч рублёў кніг. Надаўна Цэнтральны магазін перайшоў на падобныя рабочы дзень (з 10 гадзін раніцы да 10 гадзін вечара). Гэта дае магчымасць наведаць кіраўніцтва значна больш колькасці пакупнікоў і павялічыла продаж кніг.

Пасляхова распаўсюджваюць літаратуру магазін № 1 у Полацку (загадчык Г. Міхалювіч), № 11 — у Мінску (дырэктар В. Чукловіч), № 1 — у Брэсце (загадчык Н. Альшыні), Горкаўска раёна кнігарня (загадчык С. Халуцаў), Кобрынскі раёны магазін (загадчыца А. Бурмакіна) і іншыя.

Упершыню ў нашай рэспубліцы працуюць 120 стоілаў па продажы кніг у працоўных і прадуктовых магазінах. Гарадскім жыхарам спадобалася гэтая ініцыятыва. Гандлёвыя кнігарні ў працоўных і харчовых магазінах працуюць даволі паспяхова. На працягу месяца са стоілаў у гэтых магазінах рэалізавана літаратура прыкладна на 300 тысяч рублёў.

Прагрэсіўны метад продажу кніг са стоілаў у працоўных і харчовых магазінах Беларусі пачалі актыўна прымяняць кітагадзёны іншыя саюзныя рэспублікі. Аднак неабходна зазначыць, што ў нас ёсць іх асобныя работнікі Міністэрства гандлю, якія ўсяляк тармазяць ажыццяўленне гэтай важнага мерапрыемства. Так, напрыклад, дырэктар Мінскага гастронома Т. Ярохін без усялякіх на тое падстаў не дазваляў устанавіць кніжны стоік у харчовым магазіне № 27 па вуліцы Я. Купалы. Падобныя факты маюць месца і ў іншых магазінах.

Пашырэнне пазаматэрыяла гандлю літаратуры значна паліпавыя кітагадзёную справу. Практыка паказала, што 40—50 працэнтаў выканання плана распаўсюджвання кніг сярод працоўных ідзе праз пазаматэрыяла формы гандлю.

У кніжны гандль прыйшло многа маладых работнікаў, якія скончылі сярэдняю школу. У Магілёве ад кніжнага магазіна № 1 працуе кіраўніца Эма Бабалева. У 1957 г. яна скончыла сярэдняю школу і вырашыла пайсці працаваць у кітагадзёную сістэму. Яна кіска Э. Бабалевай заўсёды многа людзей, але яна знаходзіць час падарваць кожнаму пакупніку патрэбную кнігу. Кіска штомесячна прадае літаратуры на 10—12 тысяч рублёў.

У гэтым годзе кітагадзёная кадры паліпавылі маладымі спецыялістамі. Упраўленне кніжнага гандлю арганізавала курсы на базе сярэдняй школы, якія скончылі 23 чалавекі.

З гэтай пашырэння перадавога вопыту, Упраўленне кніжнага гандлю выдае плакаты і лістоўкі. У пачатку снежня выйшаў у свет пісьмістым тэкстам малюўнічы ілюстраваны плакат аб перадавых формах і метадах работы Полацкага кніжнага магазіна № 1. Цяпер рыхтуюцца да друку плакат аб Брэсцкім кніжным магазіне № 1 і дзве лістоўкі пра лепшых кітагошаў.

Упраўленне кніжнага гандлю гарача падтрымала ініцыятыву работнікаў кніжнага гандлю Украіны і РСФСР аб

пераважэ магазінаў на беспрылавацную работу, якая будзеца па прынцыпу самаабслугоўвання. Пры гэтым ліквідуецца бар'ер-прылавак паміж пакупнікам і прадаўцом і адкрываецца наведвальнікам шырокі доступ да кніг. У Мінску на самаабслугоўванні працуюць магазін музычнай літаратуры і падлісных выданняў. Да канца года на беспрылавацную работу перайдзе рад гарадскіх магазінаў у абласных цэнтрах.

Рыхтуючы дастойную сустрэчу 40-годдзю БССР і XXI з'езду партыі, калектывы кітагадзёных работнікаў Міністэрства культуры БССР абавязаліся павысіць масавае формы распаўсюджвання літаратуры і прадаць на 15—20 працэнтаў кніг звыш устаноўленага гадавога плана. Гэтыя абавязальствы падмацоўваюцца канкрэтнымі справамі.

У кастрычніку ў рэспубліцы праводзіўся месячнік кніг, прысвечаны XXI з'езду КПСС і 40-годдзю Беларускай ССР, які адгаворна станоўчы ролю ў распаўсюджванні і прапаганда літаратуры сярод працоўных. План продажу літаратуры насельніцтва за гэты месяц сетка Упраўлення кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР выканала на 120,6 працэнта. За кастрычніч было прададзена літаратуры на 657 тысяч рублёў больш чым прададзена планам.

Партыя і ўрад настольна клопацца аб уздыме культуры і дабрабыце нашага народа, у прыватнасці аб развіцці кітагадзёнай справы. У 1958 г. павышана заробная плата работнікам кніжнага гандлю прыкладна на 25 працэнтаў.

Самітадовым планам да канца 1965 г. прадугледжана павялічыць колькасць магазінаў да 117, кіскаў — да 248, дзесяці розныя тавараабарот да 100 мільёнаў супраць 65 мільёнаў у 1958 г.

Разам з гэтым неабходна адзначыць, што ў кіжым гандлі яшчэ не выкарыстоўваюцца ўсе наважныя резервы. Да прапанаў і распаўсюджвання літаратуры слаба прыцягваюцца камсамольскія, моладзь. У сакавіку гэтага года ЦК ЛКСМ Беларусі прыняў спецыяльную пастанову аб уздыме камсамольскіх арганізацый і распаўсюджвання кніг. Аднак пастанова засталася невыкананай і камсамольскія арганізацыі аказаліся ў баку ад гэтай важнай справы.

У многіх кніжных магазінах у нас няма саветаў саўзьяна, калектываў пастаянных пакупнікоў. Работнікі кітагадзёных прадпрыемстваў мала раўнася са спецыялістамі розных галін, якія літаратуру варта закупаць. У радзе кніжных магазінаў нізка культура абслугоўвання пакупнікоў.

Мы спадзяемся, што ўсе гэтыя недахопы ў кітагадзёнай сетцы ў бліжэйшы час будуць ліквідаваны.

Абавязак работнікаў кітагадзёна — пастаянна паліпавыць і ўдасканальваць перадавыя формы і метады распаўсюджвання кніжнай прадукцыі. На аснове шырока разгорнутага сацыялістычнага спаборніцтва неабходна значна павялічыць продаж кніг на душу насельніцтва ў нашай рэспубліцы.

Валікае нацыянальнае свята Беларускага народа 40-годдзю КПБ і БССР і XXI з'езд КПСС кітагадзёна рэспублікі сустрапае дэтарміновым выкананнем плана тавараабароту — да 1 снежня.

П. ЖУКОЎСКІ,
начальнік Упраўлення кніжнага гандлю
Міністэрства культуры БССР.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ Аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза

15 снежня 1958 года адкрыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС.

Пленум заслухаў даклад Першага сакратара ЦК КПСС таварыша М. С. Хрушчова «Вынікі развіцця сельскай гаспадаркі за апошнія пяць год і задачы далейшага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчых прадуктаў».

Пленум ЦК КПСС працягвае сваю работу.

АБМЯРКОЎВАЕМ ПРАБЛЕМЫ ПЕРАБУДОВЫ СІСТЭМЫ

НАРОДНАЯ АДУКАЦЫЯ

Бліжэй да жыцця

Студэнты і выкладчыкі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута гарача абмяркоўваюць тэзісы ЦК КПСС і Савета Міністраў ССРС «Аб умяшчэнні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развіцці сістэмы народнай адукацыі ў краіне». Гэтыя выказванні клопаты партыі аб лёсе нашай моладзі, аб далейшым развіцці сістэмы школьнай і вышэйшай адукацыі, якая заклікана выхоўваць паўнацэнных будучыню камуніста. Гаворачы аб паліпавыя выхаванні маладога актёра і мастака, мы не маем на ўвазе каронную перабудову сістэмы тэатральнай і мастацкай адукацыі ў нашай краіне. Гэтая сістэма, асновай якой з'яўляецца інстытут, апраўдала сабе. Тэатральныя і мастацкія інстытуты краіны далі сотні і тысячы прафесійнальных мастакоў, актёраў, рэжысёраў, тэатра- і мастацтвазнаўцаў. Яны сёння паспяхова працуюць у розных галінах і творчых устаноў культуры і мастацтва. У іх радах — выхаванцы і нашага, параўнальна яшчэ маладога, Тэатральна-мастацкага інстытута.

За 13 год практычнай работы мы на вопыце пераканаліся ў правільнасці асноўных прынцыпаў сістэмы выхавання савецкага актёра. Гэтыя асноўныя прынцыпы неабходна не толькі захаваць у будучым, але і развіваць, удасканальваць іх.

За гэты час мы пераканаліся таксама, што многія нашы выхаванцы далёка яшчэ не падрыхтаваны да таго, каб на ўсеабаронены прафесійнальных сцэнічных навікаў цікава вырашаць першую ж сур'ёзную ролю ў тэатры. Работнікі тэатраў шматлікі адрас інстытута часам спраўляюцца па-практы ў тым, што малады актёры яшчэ падрыхтаваны тэхнічна. Многія з іх не адчуваюць формы, стылю і жанра п'есы. У адных няма лёгкасці і свабоды ў руху на сцэне, другія не ўмеюць правільна карыстацца жэстам, дыханнем і голасам, не ўмеюць насіць касцюм і г. д.

Усё гэта адбываецца таму, што наву-

чыне маладых актёраў у нашым інстытуце яшчэ адарвана ад жыцця, ад практыкі, ад тэатральнай вытворчасці. У гэтым адрыве ўсёе корань нашых недахопаў, а часам і проста няўдач.

Раней вытворчая практыка студэнтаў актёрскага факультэта ў нас пачыналася на 3-м і 4-м гадах навучання і ішла па двух каналах. З 3-га курса студэнты пачыналі выступаць са сваімі вучэбнымі работамі (урывкі і сцэны з п'ес, мастацкае чытанне) перад гледачамі пераважна горада Мінска. Студэнты 4-га курса да канца навучання ігралі да гледача (звычайна пераважна ў горадзе) свае дыпломныя спектаклі. Часта гэтыя спектаклі былі светла тэатральнай рампы ўсёго толькі адзін—два разы на дзяржаўным экзамене.

За апошнія гады мы трохі пашырылі вытворчую практыку. Вучэбную праграму па майстэрству актёра мы будзем так, што к канцу 3-га года навучання студэнты выходзяць з адным гэтым спектаклем, які ўжо на 3-м, а потым і на 4-м курсах ацэньваюцца іграючы. Гэты спектакль мы паказваем не толькі гарадскому гледачу, але і сельскаму, паказваем яго пераважна ў рабочых і калгасных клубах. Пры такой практыцы студэнты прыходзяць да дзяржаўнага экзамена ўжо больш падрыхтаванымі.

Паралельна з гэтым відам практыкі мы ўсё больш упэўнена і больш шырока пачалі прымяняць і іншы метад. На 4-м годзе навучання малады актёры ў складзе цэлага курса і абавязкова пад непасрэдным наглядом кіраўніка курса або аднаго з педагогаў кафедры майстэрства актёра кіраўніцтва на вытворчую практыку ў тэатр і кінастудыю.

З пачатку навучальнага года студэнты 4-га курса выступілі ў больш чым 20 канцэртах, з іх 5 выступленняў было праведзена ў калгасах Рудзенскага і Мінскага раёнаў.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Сённяшні дзень рэспублікі

загадчык фермы Пётр Рыжанкоў, у мінулы камісар камсамольскага атрада і дырэктар Барыс Іофэ—былы падрышнік.

А ў калгасе імя Кутузава ўсе адчуваюцца добрым словам аб старшні Пяліну Стрыльчонку, былым начальніку сувязі брыгады. Партизанцы Надзея Траян прысвоена званне Героя Савецкага Саюза за ўдзел у знішчэнні фашыскага ката Кубы. Цяпер хірург Надзея Траян вырастае ў жыццё людзям у клініцы першага Маскоўскага медыцынскага інстытута імя Сеченава. Надзея Траян і не баяныя сябры сталі героямі кнігі Івана Залатара. Былы намеснік камандзіра брыгады па разведцы Іван Залатар цяпер пісьменнік. Гэта яны і многія іншыя, бестрашныя і мужныя абаронцы нашай любімай Радзімы, цяпер проста і шчыльна працаюць,—героі гэтага цікавага кінанармаса.

З хвалюваннем глядзяцца кадры, якія паказваюць лясны раён ваколя Палік. Зноў па гэтых непраходных лясных сцежках і зарасніках ідуць былыя партызаны. Яны ідуць, каб яшчэ раз прыгадаць баявыя таварышчы, што аддалі сваё жыццё ў барацьбе за шчасце і свабоду нашага народа, ускласі вянкі на магілы загінуўшых герояў, пакляліся непакінуць служыць Радзіме, быць вернымі будучыні нашай славяцкай будучыні.

«БЕЛАРУСЬ ІНДУСТРЫЯЛЬНАЯ»

Документальны фільм. Агтары сцэнарыя М. Дастанка і Л. Брадзіскі. Рэжысёр-аператар І. Вейсэрвіч. Аператары М. Белод, У. Ціслюк.

Кінаадукацыйна, які адлюстроўвае каляжныя змены, што адбыліся ў эканоміцы

і прамысловасці Беларусі за гады Савецкай улады, з'яўляецца фільм «Беларусь індустрыяльная».

Сёння ўжо толькі з даведнікаў і расказаў старажытнага мы можам сабе ўявіць, якой была наша рэспубліка 40 год назад. Аграрная калонія царскай імперыі з зачатковым перапрацоўчай і харчовай прамысловасцю—гэта наша мінулае. І край дэканвалата станкабудавання, машынабудавання, аўтабудавання, трактарабудавання, хімічнай, лёгкай, харчовай прамысловасці—такія сёння наша Савецкая Беларусь.

Вось перад намі сям'я трактарабудавальнікаў Ляўрыкаў. Раскажваючы іх працоўную біяграфію, агтары фільма малюць нам гісторыю гэтага будынага прамысловага прадпрыемства Беларусі. Яшчэ нядаўна на месцы светлых і прасторных хвіжаў трактарнага шуму лес, а сёння машыны з Беларускай маркы вядомы ў краінах чатырох кантынентаў свету.

40 год таму назад аўтамабіль быў рэдкасцю ў Беларусі. Сёння нашы МАЗы з эмблемай зубра з'яўляюцца самымі магутнымі ў Еўропе. Недалёка ж на Суветнай ністэцы ў Бруселі 40-тонны мінскі самазвал атрымаў залаты медал.

Далей кінакарціна паказвае нам нашы будынішныя станкабудавальніцкія і машынабудавальніцкія заводы, якія сталі гонарам Беларускай прамысловасці. На кожным дзевятым савецкім станку стаіць марка Беларускай заводу. Стварэнне такіх высокапрадукцыйных механізмаў стала магчымым таму, што ў рэспубліцы вырастае шэрая армія адукаваных, тэхнічна пісьменных рабочага класа. Ужо нярэдкасць заводы, дзе амаль усе рабочыя—выпускнікі сярэдніх школ.

Шырока асвятляецца ў фільме і бурны рост хімічнай прамысловасці. Добра паказаны Полацкі завод шкловакна і будоўля першага нафтаперапрацоўчага заводу.

На базе багатых залежаў калійных солей ствараецца Старобінскі калійны камбінат, адзін з буйнейшых у Еўропе. Нашы незлічоныя запасы торфу—добрая паліўная база для цэпальных электрастанцый. У фільме глядзючы ўчыны, які узводзіўся Васілевічскай ДРЭС. Занятая і ўрачысты пуск першай чаргі электрастанцыі.

Але агтары кінакарціны не абмежаваліся толькі паказам заводу, фабрык і новабудоўляў. Усёды, дзе гэта магчыма, яны спрабуюць раскажыць пра жыццё, працу і побыт тых, хто сваімі рукамі штодзённа памнажае славу індустрыяльнай Беларусі.

«ЯНЫ УСТУПАЮЦЬ У ЖЫЦЦЕ»

Мастацка-документальны кінанарм. Агтары сцэнарыя М. Вярэжа. Рэжысёр У. Стральчык.

Наршнне, настаў гэты хвалючы і доўгачаканы дзень. Мінулі дзесяць год упартай вучобы. У рукаў атрытаў сталасці—пуцёўка ў жыццё! А ў жыццё вядзе так многа шляхоў і, вядома, камсамольцы, у сэрцы якога жывуць героі кнігі Астроўскага, Фалдзьева, Фурманова, хочацца адчуць рамантыку вяртлівага спраў.

І, напэўна, пра гэта думалі ў гэты яркі летні дзень выпускнікі 29 школы Мінска. А тут яшчэ ў тасяч была выхаванца школы, цяпер тэахыка Мінскага камвольнага камбіната Валініна Шылай. Глыбока запалі ў душу дзятчатам дзе словы аб тым, як яна знайшла сваё шчасце ў друж-

най сям'і тэкстыльшчыкаў, у працы ў імя Радзімы. З думкамі пра свой лёс, будучыню выйшла яны сустракаць світанне, раніцу яшчэ невядомага дня. Так пачынаецца калібрны з дзюх частак нарис аб выхаванцы адной з мінскіх школ, ад іх першых кроках самастойнага працоўнага жыцця.

Бліжэй да жыцця

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Студэнты 3-га курса разам з групай студэнтаў мастацкага факультэта каля трох месяцаў працавалі на палінных землях Калчатаўскай палесі: днём працавалі на будаўніцтве і ўборцы ўраджаю, а ўвечары выступалі перад гледачамі-палітнікамі. Такая песная сувязь з народам на самых адказных участках нашага будаўніцтва безумоўна прыносіць будучым актэрам і мастакам вялікую, адчувальную карысць у набыванні прафесійна-навуковых вытворчых навыкаў, у пазнанні навакольнай рэчаіснасці.

У новым навучальным годзе мы пайшлі яшчэ далей: у Тэатры юнага гледача праходзяць практычныя заняткі выпускніога 4-га курса, а ў Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы — студэнты 3-га курса.

У мэтах пашырэння аб'ёму вытворчай практыкі і набліжэння навучаных актэраў да жыцця мы прадоўжым і значна ўзмоцнім паказ вучэбных работ 2-га курса ў калгасах, на фабрыках і заводах, а таксама ў вучэбных тэатрах. Упершыню ў гісторыі інстытута студэнты 2-га курса ў бліжэйшы час пачнуць удзельнічаць у спектаклях аднаго з прафесійнальных тэатраў Мінска.

Усе гэтыя паралельныя віды практыкі прыносяць адпаведную карысць. Мы будзем развіваць іх і надалей. Але ні адзін з вышэй адзначаных відаў не можа з'яўляцца галоўным у сістэме навучання актэра, таму што ўсе яны не носяць сістэматычнага характару. Дыпломныя спектаклі, падрыхтаваныя ў вучэбным парадку, іграюцца студэнтамі ўсё ж ад выпадку да выпадку — не больш 10—20 разоў (а часта і менш). Удзел студэнтаў у спектаклях прафесійнальных тэатраў, нажаль, таксама спецыяльнага характару: нікалькі спецыяльных і адзіночных выступленняў на практыцы нашых студэнтаў толькі ў «пажарным» выпадку, калі для мастацка-навуковага і спецыяльнага пераказу, спектакля ў тэатры не хапае сваіх актэраў. Таму кіраўнікі тэатраў павінны інтэнсіўна працаваць над ім студэнтаў.

Мы лічым, што асноўным, рашучым вядом вытворчай практыцы маладых актэраў павінны быць вучэбны тэатр пры інстытуте. Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут, які ні адна другая тэатральная ВНУ краіны, мае чарна цудоўную матэрыяльную базу для арганізацыі такога тэатра. Мы маем сваю сцэну і гледацкую залу амаль на 500 месцаў.

Якім жа павінны быць гэты тэатр? Вучэбны тэатр у аснове сваёй павінны быць маладзёжным прафесійнальным калектывам, які базіруецца на сцэне інстытута і існуе на прыпынках самаадукацыі. Як на асноўнай сцэне, так і ў рабочых і калгасных клубах горада, палесці і рэспублікі гэты тэатр абавязаны іграць штовечар пэўныя спектаклі. Цяпер білету ў такім тэатры павінны быць на 50% ніжэй, чым у звычайных тэатрах.

Прайшоўшы 4 гады навучання ў інстытуте, малады актэр ідуць на год на работу ў вучэбны тэатр, дзе праходзяць неафіцыйны, палкам практычны пята год навучання і толькі пасля актыўнай годна-вай практыкі атрымліваюць права на абарону дыплама на званне актэра драмы. У гэтым тэатры пад наглядом сваіх педагогаў яны іграюць не толькі вучэбныя спектаклі, але і спектаклі, пастаўленыя непаасрэдна ўжо ў тэатры. Атрымліваюць яны за сваю працу ўжо не стэндыдную, а заработную плату.

Пасля сканчэння 5-га практычнага курса, малады актэр з ужо гатовым рэпертуарам моцна склалі асноўнае ядро новага творчага калектыву (у якіх такую вострую патрэбу адчувае рэспубліка) або размаляваныя па тэатрах. На змену выпускнікам у вучэбны тэатр уліваюцца новыя студэнты.

Было б вельмі добра, калі б за арганізацыю вучэбнага тэатра ўзяліся інстытут і адзін з тэатраў нашай сталіцы. Непэна неабходнасць мець у Мінску два нацыянальных тэатраў. Такім другім тэатрам можа стаць філіял Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, які адначасова з'явіцца і маладзёжным вучэбным тэатрам інстытута. У гэтым філіяле, які б знаходзіўся ў адным з самых буйных раёнаў сталіцы — Варшавскім, дзе сёння няма ніводнага тэатра, малады актэр будзе іграць разам з вядучымі майстрамі тэатра імя Янкі Купалы пад кіраўніцтвам сваіх педагогаў і вопытных, высокакваліфікаваных рэжысёраў тэатра. Такі склад групы і мастацкага кіраўніцтва будзе безумоўна карысна для абодвух бакоў. А малады актэр атрымае ўсе неабходныя навыкі для самастойнай творчай работы ў будучым.

У вучэбным тэатры — філіяле ідэальна можна арганізаваць і творчую практыку студэнтаў рэжысёрскага аддзялення інстытута. А падрыхтоўка рэжысёрскіх кадраў зараз таксама адарвана ад жыцця. Між іншым, у аснове падрыхтоўкі прафесійнальных рэжысёраў павінна быць

пераважна не аўдыторная работа, а вучэбна-прафесійная на вытворчым і вучэбна-прафесійным тэатрах. Для правільнай арганізацыі навучнага рэжысёраў неабходна ў тэатры працаваць рэжысёраў павінны быць адзін з рэжысёраў тэатра, дзе студэнты рэжысёрскага курса праходзяць вытворчую практыку. Кіраўніцтва курсу рэжысёраў згодна навучнага плана перыядычна павінны мець права на пастаноўку ў тым тэатры, дзе яго студэнты праходзяць перыядычную вытворчую практыку ўжо на 3-м семестры.

Улічваючы нацыянальнае і вытворчае спецыфіку нашага інстытута, мы прапануем у навуцальны план падрыхтоўкі рэжысёраў увесці такія дадатковыя дысцыпліны, як элементны беларускі тэатральна-народны творчасці (скамарохі, батлейка, народная драма і г. д.), семінар па драматургіі і інш. Можна значна скараціць колькасць лекцыйных гадзін па раду тэатрычных дысцыплін.

Навуцальны план актэрскага факультэта трэба пабудавать так, каб поўнасцю вызваліць ад тэатрычных заняткаў і наблізіць да вытворчых умоў работы ўвесь 4-ты год навучання.

Пытанне перабудовы сістэмы падрыхтоўкі актэраў патрабуе ў нашых умовах каронным змен у метады абору пры прыёме на актэрска-факультэт. У практыцы абору мінуснах год большы працэнт паступаючых прыпадае на горад Мінск. Немала колькасць таленавітай моладзі з раёнаў і вёсак Беларусі заставацца па-за сцэнай інстытута.

Када самадзейнага мастацтва, прысвечана 40-годдзю БССР, прадэманстрававаць вялікі рост і высокае мастацкае ўзровень развіцця гэтага найбольш масавага віду мастацтва. У выніку Людзі мы вывелі 24 выканаўцы, якіх можна было б сёння ж рыхтаваць да паступлення на актэрска-факультэт. Але гэта яшчэ зрабіць, бо ўсе яны жывуць і працуюць у розных кутках Беларусі, далёка ад Мінска.

Каб гэта таленавітая моладзь магла атрымаць прафесійнальную тэатральную адукацыю, мы прапануем арганізаваць пры інстытуте ў бліжэйшым годзе трохмесячныя падрыхтоўчыя курсы з адрывам ад вытворчых. На працягу трох месяцаў у практычных занятках па асноўных нашых дысцыплінах — актэрскаму майстэрству, сцэнальнай мове і руху можна вывясці творчыя даданыя гэтых удзельнікаў самадзейнасці, а ўвоцсень найбольш таленавітых залічыць на першы курс актэрскага факультэта. Пры штогадовым функцыянаванні такіх курсаў мы пазбегнем выдковаец пры прыёме і адзіным шырока дзверца да тэатральнай адукацыі для дзясцінаў і сённяшняга і дзяцят з самых глыбінных раёнаў рэспублікі.

Апрача таго, дзеля забеспячэння прыёму на першы курс найбольш таленавітай моладзі метагодна ў Мінску адкрыць адну — дзве школы-інтэрнаты, дзе асноўная ўвага ў навучанні павінна быць удзелена гуманітарным навукам, эстэтычнаму выхаванню, знаёмству з мастацтвам, драматургіі і драматычнага тэатра. Такія школы-інтэрнаты дадуць магчымасць выбраць у далейшым а асродку вучняў абітурыентаў для актэрскага факультэта.

Цяпер у рэспубліцы паспяхова працуюць сотні і тысячы самадзейных драматычных калектываў. Але яшчэ самадзейныя спектаклі далёка не аднолькава. Драматычныя калектывы рэспублікі маюць вострую патрэбу ў кваліфікаваных мастацкіх кіраўніках. Такіх кіраўнікоў з'явіцца ў нашым інстытуте шляхам арганізацыі аднагодковых курсаў пры рэжысёрскім факультэце. А з больш таленавітай курсантаў і паспяховым ажоа фарміравацца і сам рэжысёрскі факультэт.

Важны ўмовы, ад якіх залежыць паліпашэнне вышэйшай мастацкай адукацыі, з'яўляецца сістэматычнае вылучэнне і падрыхтоўка зольных дзяцей для паступлення ў ВНУ. Для гэтага метагодна адкрываць у рэспубліцы некалькі пільноўных сярэдніх мастацкіх школ з тэрмінам навучання ад чатырох да п'яці год (у межах васьмігодкі). Апрача гэтага, пры інстытуте павінны быць створаныя дзюх або трохгадовыя падрыхтоўчыя аддзялення, на якіх будзе працягваць сваю вучэбу найбольш таленавітыя дзеці з агумінадукацыйных і мастацкіх школ. Пры перавазе школы на новую сістэму гэта будзе адпавядаць агульным задачам пачатковай і сярэдняй адукацыі.

Як школа, так і падрыхтоўчае аддзяленне павінны даць не толькі неабходныя перападчачковыя навыкі па малюнку, жывапісе, лепцы, кампазіцыі, але і веды па грамадскіх і гуманітарных навукх, а таксама па гісторыі мастацтва.

Неабходна перагледзець вучэбны план і праграмы мастацкіх ВНУ ў бок скарачэння лекцыйных гадзін па тэатрычных дысцыплінах і павелічэння гадзін па спецыяльных.

Наспела таксама неабходнасць перагледзець становішча, пры якім навуцальны год у мастацкіх ВНУ будзе аналізіравацца іншым ВНУ і не ўлічваюцца некаторыя спецыфічныя ўмовы работы мастацкіх ВНУ: пара году, асветленне, магчымасць працаваць на пленеры. Зараз вясенняя экзаменацыйная сесія праходзіць у май — чэрвені, а гэта ва ўмовах Беларусі адзін з самых лепшых і багатых магчымасцямі перыядаў для работы маладых мастакоў па натуре. У той жа час няма ад гадзін, адведзеных на праграме на жывапісе, выкарыстоўваюцца ілюстрацыя ў снежні з-за дрэнных умоў асветлення.

У студэнцкі момант студэнты мастацкіх ВНУ сутыкаюцца з неабходнасцю вырашэння ўсіх ідэяна-творчых праблем толькі

пры работе над дыпламам. Гэта, безумоўна, няправільна. Выкладчыкі творчых кафедр прапануюць пята, перадыпломны год выдзельці падкам на практычную работу па стварэнню перадыпломнага тэатра, пад кіраўніцтвам педагогаў, з высадкам на месцы для абору матэрыялу, работы з натурой і г. д., а для прыкладных аддзяленняў — з работай на вытворчым. У выпадку, калі найбольш таленавітыя студэнты пакажуць у гэтай работе выдатныя вынікі, іх работу можна прыняць да абароны ў якасці дыпломнай, паколькі тэатрычны курс да гэтага часу будзе ўжо закончаны.

Трэба каронным чынам наблізіць да практыкі вывучэнне студэнтамі марксіска-ленінскай эстэтыкі і гісторыі мастацтва, для чаго варта перагледзець праграмы і метады выкладання гэтых дысцыплін, ліквідаваўшы шкларэскае начытніцтва. Марксіска-ленінскую эстэтыку можна пачынаць вывучаць не з 4-га, а з 2-га курса, што пры наладжанні сістэмы следвання ад сярэдняй школы да вышэйшай будзе зусім магчыма.

Паколькі гісторыя вывучаецца мастацтва будзе вывучацца на працягу 4—5 год у сярэдняй мастацкай школе, метагодна каронным чынам змяніць напрамак вывучэння гэтай дысцыпліны ў інстытуте.

Паспяховы пастаноўчы вышэйшай мастацкай адукацыі будзе таксама садзейнічаць паліпашэнне эстэтычнага выхавання дзяцей і паліпашэнне справы выкладання маладзёнай і пачатковай і сярэдняй агумінадукацыйных школх.

Матэрыяльны дабрабыт беларускага народа расце з кожным годам, расце яго патрэба ў набыванні прыгожых прадметаў побыту, а вытворчым у рэспубліцы рознага роду мастацкіх вырабаў недастаткова. Таму метагодна арганізаваць пры Беларускім дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуте факультэт прыкладнага мастацтва з падрыхтоўкай кадраў мастакоў гэтага віду мастацтва.

Нашы студэнты — будучыя актэры, рэжысёры і мастакі — у сучасны момант не маюць магчымасці быць у творчых экскурсіях у Маскву, Ленінградзе і іншых буйных гарадах, дзе сцаніраваны лепшыя скарбыні сусветнага мастацтва. Яны не бываюць у другіх ВНУ краіны. А такія творчыя экскурсіі, узамым абмен вопытам паміж тэатральнымі і мастацкімі ВНУ нашай краіны ды і краін на-роднай дэмакратыі вельмі неабходна і карысна ў сістэме навучання мастака і актэра.

Укараненне ў практыку работы нашага інстытута ўсіх гэтых прапановаў па змяненню сістэмы навучання будзе садзейнічаць сур'ёзнаму паліпашэнню падрыхтоўкі спецыялістаў для ўстаноў культуры і мастацтва — актыўных будаўнікоў культуры камуністычнага грамадства.

А. БУТАКОЎ,
лацант, намеснік дырэктара па навуковай і вучэбнай работе Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута.

Сталасць паэта

Здараецца так, што даўно ведаеш чалавечка, сустракаешся з ім, гаворыш пра надзённую падзеі і справы, упэўнены, што разумееш яго. Раптам табе трапіў яго ліст да вельмі блізкага друга, і ты пераконаваешся, што многія ў характары твайго знаёмага было табе недаступна і невядома.

Такімі адкрыццямі і шчырымі павінны быць творы спраўданага паэта. Але, нажаль, гэта ўяваецца далёка не кожнаму. Нам яшчэ даволі часта даводзіцца чытаць беззаганна з боку эстэты і формы вершы на актуальных томы, але яны нас чамусьці не хваляюць. У такіх вершах усё на месцы, кожны радок лагічна і сінтаксічна правільны, усё яснае беззаганна, аднаго толькі ў іх няма — аблічча аўтара, яго адносіны да таго, пра што ён імякнута гаварыць з уяўна ўхваляванасцю і шчырасцю. Такія вершы ідуць не ад жыцця, яны робяцца па гатовай выкарысці.

Вершы Васіля Віткі — гэта шчырыя лісты да самага блізкага чалавечка — сучасніка і чытача, поруч з якім ён жыве, думкі якога ведае, якому дапамагае ўбачыць тое, чаго мы часам не заўважаем. Да чытача і звяртаецца паэт у самым пачатку новай кнігі вершаў «Ружа і штык». Аўтар напоўніць жаданне, каб яго шчырая несія хутчэй дайшла да народа.

Бо кожны, як ісіну знае:
Болей песень, болей паэты —
Народ галасіць спявае.

У асобе Васіля Віткі чытач знойдзе адзіную суб'ектыўна, які ўмее проста, без позы і таннай патэтыкі, пагаварыць з добрым чалавечкам, не ўзышчыўшыся над ім, не павучаючы яго. Таму кожны яго верш багаты раэнастайнымі інтанацыйнымі адценнямі і рытмічным малюнкам. Кожны з іх успрымаецца, як спакоеная гаворка — роздум пераказанага чалавечка з вострым зрокам і тонкім адчуваннем нашай рэчаіснасці.

Кніга вершаў «Ружа і штык» пачынаецца цікава думаным раздзелам «Пачатак радаслоўнай». Кожны верш гэтага цыкла, беспспрэчна, носіць аўтабіяграфічны характар, але рысы біяграфіі паэта супадаюць з біяграфіямі многіх савецкіх людзей, жыццё якіх пачалося ў дарэвалюцыйнай Беларусі. Горкая іронія гучыць у вершы «Тытулы». Гэта гісторыя дакастрычніцкай вёскі, галерыя даянічна напісаных і вельмі выразных вобразаў нашых папярэднікаў, якія ад нараджэння аж да сённяшніх дзён пачыналі і брыдкі манушкі, перадаючы іх у роду ў род як тытулы галечы, цэпры і забітасці. З пачуццём вялікай чалавечай годнасці паэт гаворыць:

Вось вам мая днастатыя
Нямых, Глухых, Галодных,
Што ў бой пайшлі за шчасце,
За свой каляні народым.

Зорка

ПЕСНЯ ПРАМІЯВАННЯ
НА РЭСПУБЛІКАНСКІМ КОНКУРСЕ
У ГОНАР 40-ГОДДЗЯ БССР

ДЛЯ СОЛА З Ф-НА

Музыка М. АЛАДАВА
Словы Н. ГІЛЕВІЧА

1. Без сцяжыні, без дарогі
Ходзіць месяц сэрбрыной,
Ходзіць месяц, выгалае:
Дзе ты, зорка маладая?

2. А прысалды густыні,
Дзе вятры ў галі застылі,
Ад змрарання я блукаю,
Сваю зорачку чакаю.

3. Яна прыдзе, хутка
Прыдзе,

4. То не сонны шэпт
лісцяным,
То не шлох траў духмяных,
То не шум крыніц далёкіх —
Чую, чую мілай крокі.

Будні бібліятэкі

Адной з лепшых устаноў культуры нашай рэспублікі з'яўляецца Шклоўская раённая бібліятэка Магілёўскай вобласці. Яна цесна звязана з жыхарамі.

Як толькі ў друку была апублікавана пастава Пленума ЦК КПСС аб скліканні XXI з'езду КПСС, супрацоўнікі бібліятэкі падаралі неабходныя кнігі, брашуры, праглядзелі паштункі газет, новыя часопісы і арганізавалі вялікую кніжную выставку «Насустрач XXI з'езду КПСС». Супрацоўнікі бібліятэкі ўважліва сочаць за новай літаратурай і сістэматычна папуляруюць ёю кніжную выставку, якая карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод чытачоў.

У бібліятэцы заўсёды добра арганізаваны паказ кнігі. У читальнай зале і на аб'ёмінеце ёсць кніжныя выставкі на розныя тэмы, як, напрыклад, «Пішці, красуйся, мой краіны», «Рэалія — опіум народа», «У дапамогу вывучэнню гісторыі КПСС», «Выдатныя лісьціныя Беларусі», «Мінулае і сучаснае Магілёўшчыны» і інш. Ліч выставак праводзіцца гутарка пра кнігі.

У час падрыхтоўкі да Дзякама самадзейнага мастацтва значна павялічыўся попит на літаратуру па мастацтву. Бібліятэка арганізавала на аб'ёмінеце паліцы адкрытага доступу да літаратуры па мастацтву. Апроч таго, зроблена вялікая кніжная выстаўка пад назвай «Той, хто з песняй па жыццё не прападзе», на якой сабраны вялікая колькасць зборнікаў песень і рэпертуарных зборнікаў.

У бібліятэцы ёсць разнастайныя тэматычныя картатэкі,

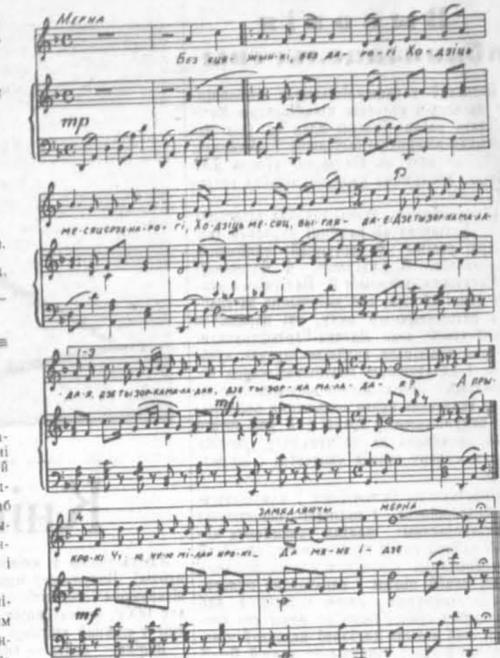
якія значна дапамагаюць працаваць літаратуры. Такія картатэкі, як «Вывучай свой край», «Насустрач саракагоддзю БССР», «Што чытаць аб маладым і камсамоле», карыстаюцца амаль усе прапаганда, агітарам, лектарам і выкладчыкам.

Работнікі бібліятэкі асабліва ўвагу надаюць пытанні комплектавання кніжнага фонду. Загадчыца бібліятэкі А. Давідовіч дамагаецца, каб раёны кніжныя магазіны брайравалі пільную колькасць экзэмпляраў кожнай кнігі для бібліятэчнай сеткі раёна.

Удзельнічаючы ў асноўным калектыву супрацоўнікаў бібліятэкі да пытанню комплектавання кніжнага фонду і нагляднай прапаганды кнігі даі свае вынікі: за дзевяць месяцаў агучаўся года бібліятэка выдала сваім чытачам 42316 кніг. А чытачоў налічваецца больш дзвюх з палавінай тысяч.

Праасвочэнне літаратуры вельмі спрымае тое, што супрацоўнікі бібліятэкі заўсёды знаёмыя з новай літаратурай, якая паступае ў бібліятэку. Дзякуючы гэтаму, яны моцна прапанаваць чытачу тую ці іншую кнігу, пагаварыць аб ёй.

Многім чытачам бібліятэка дапамагла павялічыць сваю амаль «кваліфікацыю». Напрыклад, Ала Гур'яновіч пачала карыстацца бібліятэкай будучы вучаніцай на папярочнай фабрыцы «Спартак». — Баспрэчна, у павышэнні кваліфікацыі іх дапамагла бібліятэка, — мяне дапамагла бібліятэка, — гаворыць Ала Гур'яновіч. — Я ўвогуле многа чытаю і заўсёды знаходжу ў бібліятэцы цікавыя кнігі. Мно-

га кнігі я прачытала і аб сваёй прафесіі. Гэта дапамагло мне хутчэй перайсці на самастойную работу.

Пра актыўных чытачоў зроблены пашат «Лепшыя чытачы нашай бібліятэкі», на якім указваецца прозвішча чытача, дзе ён працуе, з якога года карыстаецца паслугамі бібліятэкі, колькі кніг прачытаў за апошні квартал і па якіх галінах ведаў. Кожны квартал плакаў абнаўляецца.

У сваёй работе з чытачамі бібліятэка шырока выкарыстоўвае бібліяграфічны дапаможнікі. На аб'ёмінеце ёсць зяртумкі па рэкамендацыйным спіску з розных галінах ведаў, а таксама шытак «Новыя кнігі», якія паступілі ў бібліятэку.

Бібліятэка вядзе значную работу па абслугоўванню кнігай жыхароў вёскі. У 17 пераходных, створаных у калгасных брыгадах, налічваецца 882 чытачы. Загадчыца пераходнага фонду Вялічана Палакова ледзь бывае ў кожнай пераходнай не раздзель раз у дзень, у з'явілі час — раз у два месяцы. У кожнай свай прыезд В. Палакова гутарыць з калгаснікамі і запісвае іх запатрабаванні

на кнігі, арганізоўвае масавую работу. У калгасе «Чырвоны Кастрычнік» Высокага сельсавета праведзена канферэнцыя чытачоў па кнізе П. Броўкі «Калі зліваюцца рэкі», у калгасе «Перамога» цікава прайшла канферэнцыя «Маршальнае аблічча маладога савецкага чалавечка».

Пераасноўна камсамольца Алея на Балаханаву вядзе работу ў калгасе Стара Шклоў Рыхкаўскага сельсавета і абслугоўвае 54 чытачоў. У сваёй бібліятэцы яна праводзіць калектывныя чытанні і агітацыю літаратуры, кнігі чытачам мліне тры разы на тыдзень. Добра працуе прапавідац кніг Людміла Берасеава — званіцца па імя ў калгасе «Дарнік».

Да 40-годдзя БССР раённая бібліятэка праводзіць серыю вечароў на тэму: «Горад, у якім мы жывём». 18 лістапада прайшоў вечар аб мінулым Шклове. Асноўным дакладчыкам на вечары быў старэйшым чытач бібліятэкі Міхал Федаравіч Патроўскі. Зараз рыхтуецца вечар аб ціпераным і будучым горада.

Чытачы любяць сваю бібліятэку і актыўна дапамагаюць ёй у прапагандзе кнігі.

А. МЕЛАМЕД,
метадзіст Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна.

На здымку: выступленне эстраднай групы актэраў у клубе саўгаса «Палата» Палыскага раёна.

Фатахроніка БЕЛТА.

паэта сугуба асабістым, і піша ён пра іх толькі тады, калі ўжо нельга не пісаць. Добра валодачы майстэрствам і тэхнікай верша, паэт не вышуквае прамерна звыклі і нечаканых рыфмаў, ускладненых метафар, незвычайных эпітэтаў і параўнанняў. Яго вершы хутчэй нагадваю спакоеную гаворку разважлівага чалавечка, які ўмее даладна выказаць свае думкі і пачуцці. Ёсць, напрыклад, верш «Вясніна». Вітку ўдалося ў ім перакласці мову музыкі на мову паэзіі, стварыць настраіны, багаты фарбамі і адценнямі малюнак.

Што гэта: казка, а ці сон,
Ці лесу галасы?
Дзіцячы сьмех і ўнісон
З размаху, няўсмыслена
Ударыў — і вясёлы дождж
За хмаркаў услед
Пабег, як хлопчык басанож
У ясны, мілы свет.

Зрочнае і гукавое ўспрыманне азіваецца ў адну светлую карціну вясёльнага дажджу, які блышчэ, «не разбіраючы дарог...» дзе сонца прыскае з суніц.

Дзе ў паверхх густой расы
Між цёпых браван
Ім песню дораць верасы
На дарогі ўспамін.

Трэба валодаць тонкім вобразным мысленнем, каб смічы аркестра нагадалі кэжы і спорны дождж, а гукі цудоўнай аркестравай п'есы Р. Пушкіна выліліся ў такую выразную і хатніую карціну. Але і тут для паэта музыка толькі адраўны пункт, а аснова — жыццё, бачанае, адчутае, падслуханае ў прыродзе.

Прааслаўлены наш час, савецкага чалавечка, воіна і будаўніца, творца самай перадавой навуцы і культуры, Васіль Вітка не заплочнае вочы на тыя хібы, якія яшчэ там-сям трапляюцца ў нашым жыцці. Ён не хіжкіе і не папашаецца з балбатуноў і халтурчыкаў, стыляў і прыстасаванцаў. Ён і абурэнне, неспрымальнасць і недаравальнасць усаму здрабеламу, агітацыйнаму і крыпадушнаму гуцачу ў кожным яго савецкім вершы. Асабліва біялітэна бічуе Васіль тых прадыстэаў, якіх імякнута прыстасаванца да літаратуры і мастацтва савецкага народа.

«Што мне з таго, што непатрэбен масе? Затое мой аўтарытэт расце...»
У ашчаджасце.

Новы зборнік вершаў Васіля Віткі — сцвядзенне палічыннай сталасці, удумінасці і патрабавальнасці аўтара, доказ росту яго майстэрства, вернасці тэматыцы нашага часу.

У рэцэнзіях, звычайна, апонія абазчы пачынаюцца залучаным «але», а пасля яго ідзе пералік недахопаў, слабых радкоў, распігнутых вершаў, недакладных рыфмаў. У зборніку «Ружа і штык» можна тое-сёе знайсці, каб паставіць яго пасля «тэтага традыцыйнага «але». Трэба думач, што аўтар сам добра бачыць слабыя мясціны і неўзабаве пароду чытача новымі дасканалымі вершамі.

Сяргей ГРАХОЎСКІ.

Каштоўны пачын

З кожным годам мацнее братняя дружба паміж народамі Савецкага Саюза, шырацца і развіваюцца культурныя сувязі з усімі краінамі свету. У справе ўмацавання і паглыблення гэтых сувязей выключна важная роля належыць мастацкай літаратуры, якая, па словах М. Горькага, спрымае ўзаемна разумна людзкі адзін аднаго, «найлепш знаёміць народ з народам».

Сёння лепшы творы беларускай літаратуры вядомы не толькі многаназінальным савецкім чытачу ў перакладзе на рускую, украінскую, літоўскую, латышскую, азербайджанскую, грузінскую, узбекскую і іншыя мовы народаў братніх саюзных рэспублік; беларуская кніга стала вядомай і папулярнай за мяжой — перш за ўсё ў краінах народнай мадэрнацыі.

Найбольшае славазна 40-годдзя Беларускай Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў БССР выдала брашуру Д. Фактаровіча, В. Німафейвай і Н. Лапіцкага «Беларуская літаратура за мяжой». Гэта першая спроба даследаваць міжнародны сувязь беларускай літаратуры, сабраць цікавыя матэрыялы пра пераклады твораў беларускіх пісьменнікаў на замежныя мовы.

Калі наша літаратуразнаўства ўдзяляе ўвагу (праўда, дэляка не дастатковую) п'ятым творчых сувязей беларускай літаратуры з літаратурамі народаў СССР, дык пра выданні і папулярнасць твораў беларускіх пісьменнікаў за мяжой, апрача п'ярых артыкулаў і звестак інфармацыйнага характару ў перыядычным тэксце, гучнейшых даследаванняў яшчэ не было. Таму кніга «Беларуская літаратура за мяжой» вельмі патрэбна і актуальна. Матэрыялы, сабраныя аўтарскім калектывам пра пераклады твораў беларускіх пісьменнікаў у розных краінах свету — яскрава сведчанне неабыхалага росквіту і поспеху за гады Савецкай улады нацыянальнай культуры Беларускага народа, які ўносіць свой значны ўклад у скарбніцу сусветнай літаратуры.

Чытач знайдзе ў кнізе шмат цікавых фактаў пра вялікія традыцыі творчай дружбы славянскіх літаратур у мінулае. Пачыналася гэтая дружба яшчэ ў пачатку XVI стагоддзя, калі беларускі першадрукар Г. Скарына пачынаў кнігадрукаванне ў Празе. Шчырацца і ўмацавалася ўзаемна-сувязь у XIX стагоддзі, калі руская літаратурная грамадасць праявіла пільную зацікаўленасць да беларускай фальклору і этнаграфіі, а польскія пісьменнікі А. Міцкевіч, Л. Канцятоніч, Э. Ажэшка пісалі свае творы на беларускіх матэрыялах. Старонкі братняй дружбы трэба было б дапоўніць яшчэ фактамі цеснай сувязі і супрацоўніцтва выдатнага сына беларускага народа К. Каліноўскага з рускімі і польскімі рэвалюцыйнымі, выданне твораў Ф. Багушэвіча ў Кракаве і Познані і інш.

Прыведзены ў брашуры цікавыя звесткі пра першыя пераклады твораў Я. Купалы і Я. Коласа ў Польшчы і Чэхіі, аўрака іх у польскім і чэшскім друку.

У кнізе «Беларуская літаратура за мяжой» вельмі добра паказана сусветна-гістарычнае значэнне Вялікага Кастрычніка, які прынёс беларускаму народу дзяржаўнасць, шырокі прастор для развіцця нацыянальнай культуры. Тут сабраны многія вядомыя і сістэматызаваныя вядомыя матэрыялы пра выданні твораў Я. Купалы, Я. Коласа, П. Гартнага, М. Чарота і іншых беларускіх пісьменнікаў на замежных мовах, водгукі беларускага, венгерскага, рускага і югаслаўскага перыядычнага друку аб беларускай літаратуры. Асабліва шырока асвятляюцца беларуска-чэшскія і беларуска-польскія літаратурныя сувязі ў перададзены час.

Яшчэ большае багацце фактаў і матэрыялаў пра пераклады твораў беларускіх пісьменнікаў у пасляваенны час сабраў аўпаўшні, пятым разедае брашуру. Беларускі чытач дэдаваецца, што твораў выдатных беларускіх пісьменнікаў Я. Купалы, Я. Коласа, К. Крапіва, П. Броўкі, М. Танка, А. Куляшова, Г. Шамакіна, Я. Брыля, П. Пестрака і многіх іншых выдаліся на албанскай, балгарскай, венгерскай, польскай, нямецкай, румынскай, чэшскай мовах, выходзілі ў Кітаі, Карэі, Манголіі.

Шкада, што гэты раздзел носіць вельмі інфармацыйны характар, і не заўсёды зразумела, калі і якія творы беларускіх пісьменнікаў выходзілі на той ці іншай мове, хто быў перакладчыкам і г. д. Праўда, трэба агававацца адразу, што п'яныя фрагментарнасць кнігі выклікала адустанне дакладных і поўных звестак пра пераклады беларускіх твораў на замежныя мовы. Магчыма, па гэтай прычыне аўтары вымушаны часам звартацца да матэрыялаў аб творчых сувязях таго ці іншага беларускага пісьменніка з замежнымі літаратурамі, гаворыць пра пераклады твораў польскіх, чэшскіх, нямецкіх, французскіх і іншых паэтаў на беларускую мову. Звесткі гэтыя, багатыя, цікавыя, але яшчэ датычна і іншага пытання — сувязей беларускай літаратуры з замежнымі літаратурамі, а не толькі даследавання.

Кніга «Беларуская літаратура за мяжой» мае некаторыя іншыя недахопы. Выкарыстаны дэляка не ўсе звесткі аб перакладах твораў Я. Купалы і Я. Коласа на польскую і чэшскую мовы ў даравацыйны час, не ўлічваюцца пераклады фальклорных твораў, трапляюцца фактычныя недакладнасці.

Зроблены добры пачын. Трэба спадзявацца, што аўтарскі калектыв працягне дадзены працу па збору і сістэматызацыі крытых матэрыялаў пра літаратуру Беларускага народа ў замежным друку, на больш поўна і дакладна ўліку перакладаў твораў беларускіх пісьменнікаў за мяжой, каб стварыць глыбокае і грунтоўнае даследаванне аб міжнародных сувязях беларускай літаратуры.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

ПІСЬМЕННІКІ — РОДНАЙ БЕЛАРУСІ

А 40-годдзя рэспублікі театр імя Якуба Коласа пажама маю п'есу «Наваліны будзе», створаную па матывах трылогіі Якуба Коласа «На рэстанях». Над п'есай працаваў амаль што ўвесь год.

Сюжэтная інтэрпрэтацыя твора вялікага пісьменніка — нялёгкае заданне. Хочацца верыць, што ў выніку супольнай працы з калектывам тэатра атрымаецца спектакль аб мудрым і мужнім беларускім народзе, аб яго барацьбе ў гады першай рускай рэвалюцыі за сваё вызваленне. Ён, народ, і з'яўляецца галоўным героем п'есы. Ставіць спектакль вядомы рэжысёр МХАТ'а Ю. Шчыракоў.

Апрача таго, рытуху да выдання ў 1959 г. у ДАБВ новую кнігу лірыкі, якая складаецца пераважна з нідзе яшчэ не апублікаваных вершаў аб нашай сучаснасці і яе людзях, аб іх думках і пачуццях.

У выданні «Советский писатель» у Ленінградзе заплававана кніга маіх выбараных вершаў на рускую мову.

Не пакідаю і сваю ўлюбёную даследчую працу над распрацоўкай пасобных пытаньняў гісторыі Беларускага тэатра і драматургіі.

Алесь ЗВОНАК.

А Д ЗАХАПЛЕННЯ займае дух, калі ўсвядоміць сабе магчымасць нашай Беларусі, уявіць, якой яна стала сёння. Новыя заводы, фабрыкі, электрастанцыі, трактары, аўтамабілі — хіба ўсё пералічыць! Гэта рэспубліка, уся прамасловасць якой некалькі вымускала прадукцыю на душу насельніцтва ў дзень на... чатыры з паловай капейкі.

А што будзе ў 1965 годзе! Вось асьміль і вынікаюць творчыя планы кожнага з нашых паэтаў, пісьменнікаў.

Вельмі радасна, што дзень саракадовага юбілея Беларусі — 1 студзеня 1959 года — з'явіцца першым днём Вялікай Самогі! У час Кастрычніцкай рэвалюцыі было толькі сем год, але і сваімі вачыма яшчэ бачыў і заходзіў Беларусі мястэчкі з крамамі, у якіх тавару на капейку, і мінуўшую конку і паспеў знайсці некалькі пра асноўнага Беларускага аўтубу таго часу — лашы. Таму я і не магу прыраўняць у сваіх творах міма вялікай расці нашых перамог, хая і з'яўляюся сатырыкам.

Нам яшчэ даявіцца весті рашучо барацьбы з рознымі прэстасаванымі, п'ячымі, лаілакамі і абібокамі, якія хочаць увайсці ў камунізм, не кінуўшы пальца. Гэта «мае героі», і я буду размаўляць з імі сваёй сатырычнай мовай.

У бліжэйшым час мяркую закончыць нізку барк, прысвечаных сённяшаму жыццю нашага Грамадства.

Уладзімір КОРБАН.

СІМІТА выйшла з друку кніжка маіх новых аповяданняў для дзяцей «Жанеў галубок». На працягу года я напісала таксама некалькі радзімарнаў, прысвечаных вучоце і піянерскім справам школьнікаў нашай рэспублікі.

У сучасны момант працую над кніжкай «Сустрэча з морам», якая прысвечана самым юным чытачам нашай рэспублікі. Па-ранейшаму мне вельмі тэматыка далёкай Поўначы. Ён я думаю прывесці пераг аповяданняў.

У новым 1959 годзе думаю паспрабаваць свае сілы і ў іншых літаратурных жанрах.

Яўзэвія БЯГАНСКАЯ.

Канцэртная хроніка

У клубе Мінскага аўтазавода адбыўся вечар рабочых прэсвага цыкла. У гасці да аўтазавода прыехалі артысты Беларускай дзяржаўнай эстрады, Салісты О. Гаскарава і І. Вішнеўскі выканалі некалькі лірычных песень. Акрабачыныя згоды паказалі артысты В. Рэжэскі і Н. Цімафееў. З сатырычнымі куплетамі выступіў артыст М. Шышкін.

Аўтазаводцы цёпла падзякавалі артыстаў за добры канцэрт і падарвалі ім эмблему заводу — зубра.

П. ПАТРОЎСкі, зварычкі аўтазавода.

З вялікай канцэртнай праграмай выступіла перад насельніцтвам Гродзенскага аддзела Тэатр лялек.

Надняўна тэатр выступіў перад калгаснікамі сельсаветаў імя Заслонова Дзятлаўскага раёна. Была паказана казка «Цікавыя слаўнак».

У Калінінградзе з поспехам прайшлі выступленні салістаў Беларускага дзяржаўнага ардазна Вялікага тэатра оперы і балету народнай артысты БССР Л. Ражанавай, заслужаных артыстаў БССР В. Міронава, У. Газава і Т. Пастунай. Калінінградцы цёпла віталі беларускіх артыстаў.

Беларуская дзяржаўная філармонія ў Палацы культуры прафсаюзаў наладзіла для школьнікаў Мінска канцэрт-лекцыю «Беларуская музыка за 40 год».

Лекцыю прачытала музыказнаўца І. Зубрыч. У канцэрте выкананы творы беларускіх кампазітараў Д. Лукаса, Р. Пукста, Г. Вагнера, Я. Шкоцкіага, А. Вагнера і другіх. Іх выканалі артысты А. Астремскі, Д. Зубрыч, Т. Лук'янава, Л. Шубіна, М. Шаўчук і Э. Якубовіч.

Клуб літаратуры і мастацтва

Вучні 26-й Мінскай чыгуначнай сярэдняй школы любяць літаратуру і мастацтва. Аляна з іх займаюцца ў школьным гуртку выяўленчага мастацтва, дзюрга пішуць вершы, аповяданні. Днямі ў школе арганізаваны клуб літаратуры і мастацтва, прыняты статут, выбрана праўленне клуба.

На першым сходзе была запрошана група беларускіх пісьменнікаў. Алесь Пальчэўскі прачытаў аповяданне «Слаўка-тураліст» і расказаў, як яно было напісана. П. Махаль, П. Руцке, А. Вольскі і В. Лукша прачыталі свае творы.

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшлі новыя кнігі. На здымку: вокладкі кніг «Між нас» (зборнік вершаў беларускіх пісьменнікаў, прысвечаных У. І. Леніну), «У верабітную ноч» (М. Лупскава), «У фашысцкіх засценках» (запіскі Н. Цвятковай), «Сіла слова» (Р. Шкраба).

Спектакль аб першых

Новая пастаўка Браскага тэатра — спектакль «На вуліцы Шчаслівай» Ю. Прышыва — пачынаецца і заканчваецца аднолькава: на фоне велізарнага чырвонага сцяга і такога ж велізарнага камсамольскага значка стаіць група моладзі, у якой мы адразу ўгадаем бальное камсамольскае племя першых год рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. Юнакі і дзяўчаты, апрачаныя ў шынялі або ў рабочыя куртки, узброеныя вінтоўкамі, ускладзеныя і нахміленыя спяваюць камсамольскую песню. І гэтае хваляванне, гэты душэўны ўдзім з падмошткаў сядняшнімі перадаюцца прысутным у зале — сьмяям і ўнукам тых, аб кім апявае п'еса ленынградскага драматурга Ю. Прышыва.

Скажам адразу: і п'еса «На вуліцы Шчаслівай», і створаны на ёй спектакль не пабылі некаторыя недахопы. Калі ў п'есе няма стройнай, прааўданага будова, то павіна ўсё ж быць нейкая адна вялікая, асноўная падэя, вакол якой канцэнтравалася б дзейная лінія драматургічнага твора. Такою буйнай «асноўнай» падэя ў п'есе няма. У п'янім меры хрыкаліна, п'еса не мае глыбокага канфілікту, у якім на ўсёй паўнаце і сіле раскрылася б барацьба лагераў рэвалюцыі і контррэвалюцыі. Усё гэта не магло не ўплываць на работу творага калектыву, які, нягледзячы на свае намаганні і творчае гаранне (п'еса рыхтавалася да юбілея камсамолу), не мог у поўнай меры папоўніць праблемы драматургічнага твора.

І тым не менш спектакль глядзіцца з цікавасцю, зала жыва рагуе на тое, што адбываецца на сцэне: яна спачуе юным героям рэвалюцыі і ненавідзіць тых, хто ўначынае сілы контррэвалюцыі. Тое добрае і спраўнае, што ёсць у спектаклі, — вынік работы рэжысёра Е. Батурна і актэраў-выканаўцаў, якія многа напрацавалі наў раскрыванні чалавечых характараў, над казанам духоўнага свету тых, што былі першымі, што прайшлі праз гарачыя гады камсамольскага юнства.

Гаворачы аб актэраў-выканаўцах гэтага спектакля, хочацца амаць ва ўсіх іх адначыць трапяткі, лібоўныя адносіны да сваіх юных герояў, ад чаго сцянінае жыццё іх выглядае простым, вельмі пераканальным і пранікнёным.

Вос артыст В. Лісоўскі, які іграе ролю Сцяпана Барабана. Ён выклікае сімпатыю глядзельнай залы з моманту першага з'яўлення на сцэне, калі яго героі, хлопцы з рабочай слабодкі, спявае немудрагелістую, але такую цёплую, задушаўную песню аб вуліцы Шчаслівай, пра хлопца з гэтай вуліцы.

Глядач бачыць, што за напускі апаграфічнасці гэтага юнага пралетарыя хавецца вялікая душа, гарачае сэрца, непрымірае і бяспэчаснае да ворагаў рэвалюцыі і адданае тым, хто разам з ім ідзе абараняць маладую рэспубліку Саветаў.

Такім жа пераканальным, гарачым і ма-

танакіраваным выглядае ваяк моладзі, дэмабілізаваны малады чырвонаармеец Аляксей Калыванаў у выданні артыста Ю. Уласава.

Абальнава, шырава і непасрэдна Глаша, якую іграе маладая артыстка Л. Шаргіна. Яе геранія выглядае летуценнай, лірычнай, цёплай. Вершы у яе гарачую і палымную адданае рэвалюцыі. Глядач сімпатызуе Глашы — Шаргіной і цёпла ўспрымае яе так, як яна прадае на сцэне. Варта ўсё ж адзначыць, што Глаша ў п'есе больш моцнага натура, характэрна больш буйны. Варта ўспомніць маналогі Глашы аб яе любові да Сцяпана Барабана і тое, напрыклад, як яна ірвецца на фронт. Шаргіна ж крыху драбніць сваю геранію, і адбываецца гэта таму, што маладая артыстка вельмі згучае фарбы там, дзе яе Глаша павіна, на думку артысты, выглядаць крыху наўнай і прастадушнай.

Цікава, радасна ўрача спектакля — работа маладога актэра Ю. Істоміна, які толькі ў гэтым сезоне прыйшоў у тэатр. Яго Фёдар Руды проты і натуральны. Здаецца часам, што артыст нічога і не іграе і нічога не імкнецца іграць. Здаецца, проста хоцьбы па сцэне доўгі выскочы хлопцы ў лапцях і старонькім шынялі і гаворыць нежак аднааслода, іншы раз бубніць сабе шэпта пад нос, але якое складанае ўнутранае жыццё крыецца за гэтым. «Я сам па сабе», — гаворыць у пачатку Фёдар Руды. І малады актэр, тонка ухаміўшы тое, што складае першапачатковы характарыстыку Фёдара (яго індывідуальнасць) вельмі сакавіта, трапінамі дэталі перадае тое, што яго Руды называе «сам па сабе». Такія ж трапіна, цікавыя дэталі знаходзіць актэр пра паказе эвалюцыі яго героі, які пачынае разумець неабходнасць абароны ад ворагаў рабоча-сялянскай дзяржавы. І Фёдар — Істомін гарачыня, што стаў салдатам рэвалюцыі, што ідзе граміць беларускаў. І непасрэдна шчыра ратуецца Фёдар Істомін таму, што яму з'яўляюць «да поўнай камуніі сцяг несі».

Вышэй адзначалася, што ў п'есе Ю. Прышыва няма вострага драматычнага канфілікту. Сілы контррэвалюцыі шкандзель, але шкандзель дробна, брыдка — і толькі. Спраба аўтара паказаць, як ворагі рэвалюцыі імкнучыя раскодаць моладзь, адарваць яе ад партыі, не дапусціць яе ўдзялу ў камсамольскім руху, носяць не столькі дзейны, колькі доктратурыны характар.

Выраіна, каларытна іграе, напрыклад, артыст С. Яўдошанка былога студэнта Стральцова. Па аўтарскаму матэрыялу гэта «апостал юнства», як сам сябе называе Стральцоў, павінен па ўказцы ворагаў падначаліць сваіму ўплыву рабочую моладзь, сутыкнуць яе з партыяй бальшавікоў. Але гэты на словах. У аўтара ён не дзейнічае, а гэта, у сваю чаргу, не можа

выклікаць адзіных контрэвалюцый рэвалюцыйнай моладзі, камсамольцаў. І таму выразна, багата дэталі іра актэра не прыносіць належных вынікаў у выяўленні ідэяльнай накіраванасці спектакля. Тое ж можна сказаць пра артыста С. Юркевіча (Заблоцкі) і В. Андрэева (Паўлаў). Самі па сабе створаны імі вобразы ворагаў партыі і рэвалюцыі пераканальныя, але не надзелены драматургам актыўнымі дзейнымі функцыямі, яны не раскрыты аўтарам у іх ідэяльнай накіраванасці. Яны і ў спектаклі не становяцца той сапраўды злосьнай і змрочнай сілай, з якой п'еда была ваяваць і якая ўсё-такі была авергнута магчымым націсам рэвалюцыйных сіл.

Усё гэта, вядома, не азначае, што спектакль пабылі прыкмет часу. У пастаўцы Браскага тэатра ёсць грознае дыханне п'яжай і геранічнай эпохі. Гэтым дыханнем праяснаны карціна раённай канферэнцыі Саюза рабочай моладзі, сядня гібелі рабочага паўлетка Санікі Чыжыка (артыстка Р. Семічова) і апраўкі камсамольцаў на фронт, эпізод з армістам контррэвалюцыянераў і фінальнае сядня, калі камсамольскі ваяк Аляксей Калыванаў разгортвае над галавой чырвоны сцяг і кідаецца з таварышамі ў наступленне на белкоў.

Варта назваць і рад перамажы спектакля, якія таксама застаюцца ў памяці глядача як добрыя, шчыра актэрскае работы. Гэта проты і мужны рабочы-бальшавік, разумны друг моладзі Зайчанка ў выданні артыста Ю. Арманіанскага і такая ж протая, сардэчная жонка Зайчанкі Кацярына Пятроўна (артыстка Т. Заранок), нахмілены, летуценны гімназіст Яўген Гароўскі (артыст Ф. Шарп) і гімназістка Лена Зорына (артыстка Н. Гаварчанка).

Пакідае ў цэлым добрае ўражанне афармленне спектакля, створанае мастаком О. Бузаверавым. Протымі, нескладанымі дэталімі, штырматы ўнаўле мастак карціны рэвалюцыйнага Петраграда.

Спектакль «На вуліцы Шчаслівай» у тэатры імя Ленінскага камсамолу Беларусі прагледзеў тысячы глядачоў. Хоцьбы на пастаўку не толькі моладзь Браска. Нарэдка прыязджаюць у тэатр і маладыя сельскія працаўнікі. І заўсёды ў зале п'ятрыбы контакт паміж сядня і глядачом. А гэта значыць, што, нягледзячы на асобныя недахопы, спектакль добра ўспрымаецца. Спектакль выхоўвае нашу моладзь на баявых рэвалюцыйных традыцыях мінулага.

А. ГУТКОВІЧ.

Балгарскі друк аб Тьдні беларускай музыкі

З 25 лістапада па 2 снежня ў Балгарыі праходзіў Тьдзень беларускай музыкі. Адначасова ў сафійскіх кінаатэатрах дэманстраваліся беларускія мастацкія фільмы «Чырвоныя ліце», «Нашы суседзі» і інш. У сувязі з гэтым у балгарскім друку з'явілася багата матэрыялаў аб беларускай літаратуры, музыцы, кінамаграфіі, культуры. Сярод іх асабліва ўвагу прыцягвае артыкул Г. Генава «Сустрэча з мастацтвам Беларусі», змешчаны ў газеце «Літаратурны фронт».

У пачатку артыкула Г. Генаў адзначае, што да самага апошняга часу ў Балгарыі былі вядомы толькі імёны заснавальнікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа. Амаль ніхто ў краіне не меў належага ўяўлення аб беларускай музыцы і кінамаграфіі. У гэтых адносінах добры пачатак паклаў Тьдзень беларускай музыкі. Канцэрты Сафійскай філармоніі з удзелам артыстаў Беларускай ССР прыцягнулі ўвагу шырокай грамадскасці і карысталіся заслужаным поспехам.

Аўтар піша, што беларуская прафесійна-навальная музыкальная культура народзіла Кастрычнікам і налічвае менш 40 год. Да гэтага ў Беларусі было толькі народнае музычнае мастацтва, якое з даўніх вакоў развівалася ў цеснай сувязі з фальклорам паўднёвых і заходніх славаў. Беларуская п'яня яскрава раскрывае народны рыма, адлюстроўвае яго мары, векавы імкненні да свабоды і шчасця.

Далей у артыкуле гаворыцца, што характэрным для беларускага музычнага мастацтва з'яўляецца геранічная тэматыка.

Гады рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, барацьба партызан у час Айчынай вайны ўвасоблены ў операх, сімфоніях, сімфанічных паэмах М. Чуркіна, Я. Цікоцкіага, М. Аладава, Р. Пукста і іншых кампазітараў.

Аўтар піша, што асаба меса ў творах беларускіх кампазітараў займае сучасная тэматыка. Адзін з самых значных твораў на гэтую тэму — П'яная сімфонія Я. Цікоцкіага — выкананы ў час Тьдні. Горт готы прысвечаны 40-годдзю Беларускай і яе падкрэслівае аўтар, адлюстроўвае творчую працу, гуманізм і аптызм савецкага чалавека.

Аўтар дае таксама высокую ацэнку творах Р. Пукста, М. Чуркіна, А. Багатырова, Н. Сакалоўскага, якія выкананы ў час Тьдні беларускімі артыстамі Т. Ніжнікавай, Л. Бражнікам і іншымі. Цікаваць уяўляе, гаворыцца ў артыкуле, Сімфанічная сюіта Г. Вагнера. Жыхары Сафіі, П'яноліна, Варны і Румы вельмі цёпла сустралі канцэрты беларускіх сяброў.

«Тьдзень беларускай музыкі і кіно... піша ў заключэнне Г. Геніў, — даў магчымасць нашаму народу бліжэй пазнаёміцца з культурнымі дасягненнямі беларускага народа. Гэта была сустрэча братніх славянскіх сацыялістычных культур».

А. МАЛЫДЗІС.

Добрая ініцыятыва

Выканаўшы ўсе неабходныя фармальнасці па прыёму прызначэнага, дзяржаўнага гасцініцы звартаецца да яго з прапановай:

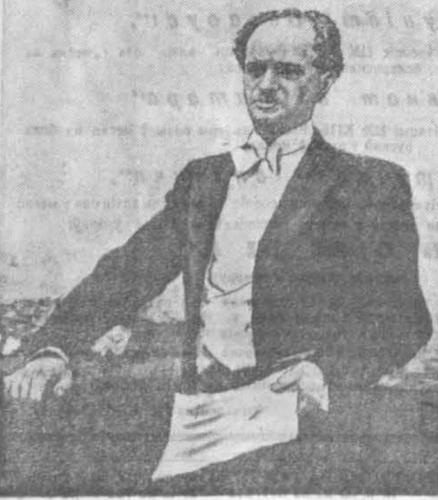
— Можна, маецца жэланне пачытаць што-небудзь з мастацкай літаратуры?

Звычайна ніхто не адмаўляецца ад такой добрай прапановы. Дзяржаўная адчыняе шафу. На яе паліцах акуратна прастаўлены кніжкі.

— Можнае выбраць тое, што вас цікавіць. Ёсць творы класікаў, сучасная літаратура, кнігі беларускіх пісьменнікаў.

Былае, што прызьміць не падбяр кнігі на свайму густу і жадаючы. У гэтым выпадку ён можа даць дзяржаўнай заказ. Яна возьме патрэбную кнігу ў раённай бібліятэцы.

Такая бібліятэка для прызьміць створана ў Шклоўскай гасцініцы. Ініцыятар яе арганізацыі — рабочніца гасцініцы Яўзэвія Цімова. Два тры разы ў месяц кнігі абменьваюцца ў раённай бібліятэцы. Тав. Цімова атрымала імала падзяку ад прызьміць за сваю добрую ініцыятыву.

На здымку: партрэт народнага артыста БССР І. Балочіна і Мастак А. Кроль.

Г. ЕЛІСЕВА.

У Савецкай Літве

АЛЬМАНАХ «САВЕЦКАЯ ЛІТВА»

З друку выйшла пятая кніга альманаха «Савецкая Літва», які выходзіць на рускай мове. У кнізе многа перакладаў новых твораў літоўскіх пісьменнікаў. З вядомай цікавасцю чытаць змяшчаныя з вершам В. Мажалышкі «Чужыя камені».

НОВАЯ ЛІТОВСЬКАЯ ФІЛЬМА

На Літоўскай кінастудыі праводзіцца здымкі трох новых мастацкіх фільмаў. Пра жыццё перагара літоўскага пралетарскага паста-рвалюцыянера Ю. Яноніса расказвае фільм «Дзень добры, жыццё».

ВЫСТАЖКА РАБОТ МАСТАКА

Народнаму мастаку рэспублікі — прафесару Іонасу Шылькевічу спяўняцца 75 год. У сувязі з гэтым Каўнаскай мастацкай музей ім. М. Чурлякіса адзначылі юбілей тэле-навігата мастака выстаўкай яго твораў.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ОПЕРА

На сцэне Каўнаскага музычна-драматычнага тэатра нядаўна адбылася прэм'ера новай літоўскай оперы «Галініца», створанай на матывах аднайменнай наваел класіка літоўскай літаратуры Антанаса Велюсіса.

КНІГІ МАЛАДЫХ

Дзяржаўнае выдвецтва мастацкай літаратуры Літоўскай ССР выпусціла рад новых кніг маладых літоўскіх пісьменнікаў. На вітрынах кніжных магазінаў рэспублікі паявіліся зборнікі апавяданняў Р. Лукінскаса, В. Даўтаргаса, раманы А. Балтрунаса, В. Сірнос-Гіры і В. Рымкявічуса.

Р. ЧЭСНА.

Літаратурныя пароды і эпіграмы

Міхась СКРЫПКА

На трыбуне і дома

— На цаліну! — крычаў Хвадот. Аж вытарашчыў вочы. І, выцёршы хусцінкі пот, Дачку паслаў... у Сочы.

Дыдактыка і практыка

Штодзённая павучаў сяброў: — Пішыце, хлопцы, сцісла. А сам віў пугі ў сто радкоў, аж ні чытаць іх кісла.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ

Аўтару кнігі «Гумар і сатыра»

Чэпа байкі, гумарэскі. Аж ляціць навокал трэскі І грмыць у хаце ража. Каму смех, каму пацеха.

Нілу Гілевічу

На хвою самую высокую Цябе з Лагойшчым свай дубарус — не вбачу.

Дя Лагойску лес ды лес.

Там на хвою я узлез. Тут узгоркі, тут выгары. Хмызнякі, кусты і шні, Недае ёсьць браты балтары. Ды не бачу іх, ні-ні...

Жупраны — вёска высокай культуры

Шчодрая, багатая вёска была сёлета ў жупранскіх калгасніках. З паляў звыш ураджаі, упарадкаванымі агародамі, сабранымі садамі і людзьмі, закончымі паллявымі работамі, больш чыпер занятыя сваіх сядзіб — рэдка на якой вёсцы не пакуе стуж сакеры ці шортат пшчы. Штодня да поўначы свеціцца агні ў вокнах праўдліва калгаса: сялянне на звычай заходзіць сюды правесці зімовы вечар у цікавай размове аб сваім жыцці.

Сёння Жупраны змяніліся да непазнавальнасці. Вёска размешчана на шумнага аўтамабільнага тракта, які злучае дзве сталіцы братніх рэспублік — Мінск і Вільнюс. Уздоўж тракта вырастае новыя дамы з утульнымі танкамі. Крутом тырчаць антані радыё і тэлевізійныя ўстаноўкі.

Пра што б жупранцы ні гаварылі, але пра справы свайго калгаса ў іх абавязкова будзе гаворка. Багацее арцель з кожным годам. Рост гэты асабліва добра ідзец, калі азірнуцца крыху назад. У 1953 г. у калгасе імя Багушэвіча на сто гектараў ворывыя зямлі налічвалася... дзве каровы, а надой склаўся крыху больш дзесяці цэнтнераў. У 1957 г. надой дасягнуў 108 цэнтнераў, а сёлета пераваліў за паўтары сотні. А як абсталялі справы з ураджайнасцю? Нынэсела Успамінаюць. Тры гады назад з гектара збіралі не больш 3,5 цэнтнера збожжавых. А сёлета багушэвічы з аднаго гектара ў сярэднім атрымалі па 12,5 цэнтнера!

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Багацее калгас, расце і дабрабыт калгасніка. Паводзе папярэдніх падаўкаў, сёлета на прапаздзень будзе выдзелена не менш пачы рублёў, акрамя аплаты хлебам, бульбай і іншымі прадуктамі.

Настаўніца Зінаіда Брас — эспутат сельскага Савета, старшыня культурнага, слухачка нашы гутарку, павярджае: — Выдаткавалі грошы на капітальным рамонце клуба. Сёлета вы яго не пазнаеце, стаў больш прасторым, светлым.

Але не толькі памяшканнем славяцца Жупранскі сельскі клуб. Пра яго варты расказаць больш падрабязна.

Ядвігія Сокалава прыхахла ў Жупраны зям трох год назад. Яна прывазвала ў Гомелі. Жыла і выхоўвалася ў рабочай сям'і. Яшчэ дзяўчынай захаплялася мастацкай самадзейнасцю. Сязна, клубная работа захапіла і галавой... У Жупраны яна прыхахла разам з мужам, выкладчыкам матэматыкі сярэдняй школы. Натуральна, што Ядвіга па старой прывычцы зацікавілася клубнымі справамі.

Сумна, вельмі сумна ў клубе. Кіно нават не паглядзіць як трэба, — расказвала і суседзі.

«Пры жаданні ў Жупранах можна добра паглядзець адпачынак», — цёдра вырашыла Сокалава. Яна гарача ўзялася за любімую справу.

На першае прадстаўленне самадзейнага артыста запрасілі ўсіх жупранцаў. Многія ахвотна пайшлі, бо было цікава ўбачыць на сцэне свае таленты. Уладзіміра Загорскага, агранома Галіну Пышчуку, рахунковада арцель Галіну Рабівіч і многіх іншых.

Хутка Ядвігія Сокалава прызначыла загадчыца клубам. Не толькі драмгурток стаў чыпер прадметам не клопату. Дрына абставяла справа з лекцыянай прапагандай. Паралілі ў сельсавеце, у партыйнай арганізацыі, з інтэлігенцыяй. У многім дапамог дырэктар сярэдняй школы Міхаіл Крайноў. Справа пайшла на лад.

Удала, напрыклад, прайшла лекцыя «Ад забуджэнняў — у свет навуцы і праўды». Ядвігія Сокалава падрыхтавала запрашальныя білеты і асабіста раздала іх калгаснікам. У клубе навалі парадка, падрыхтавалі два вядлікі стэндзі з літаратурнай пад агульным загалоўкам: «Чытай кнігі па пытаннях навуцы і культуры». Выкладчы фізікі тав. Фрэнкель зрабіў доследы, якія наглядна ілюстравалі словы лектара. Ніводзія чалавек не пакінуў памяшкання клуба. Значыць, было цікава.

Цікава прайшлі лекцыі аб тым, як вёска сваю хатнюю гаспадарку, як правільна выхоўваць дзяцей. Тэмы гэтых лекцый паказалі самі жанчыны, у дамах якіх загачы клубы — часты госць.

Палепшыліся культурныя ў Жупранах — менш стала сумных вечараў. Усіх пацігнула ў клуб. Не былае вечара, каб памяшканне пуставала. Дванаціць разоў у месяц паказвае жупранцам фільмы Хрысціна Каўлак — таксама гарачы энтузіяст свайго справы. Хваляець яе калгаснікі за добрую работу. Астатнія вечары заняты рабурт гурткаў. Есьць харавы калектыў, у якім больш 40 чалавек. Многія вучацца ў гурткі мастацкага вышывання. Адным словам, не прыходзіцца сумнацца. Цікава прывесці такую статыстыку. У сярэднім сельскі клуб наведваюць у месяц звыш трох тысяч чалавек. Амаль з кожнай сям'і ёсьць актывіст у клубе.

Летанісец, які пісаў у гурбанскіх ведамасцях аб «дзікіх» Жупранах, відавочна меў для гэтага падставы. Калісьці ў вёсцы пераважаюць большасць людзей не мала ўвядзена аб друкаваным слове.

Стараліся і на сёняшні дзень з гарачай удзячнасцю Успамінаюць свайго земляка Францішка Багушэвіча. Пісьменнік-партыёр нярэдка збіраў сялян і чытаў ім свае творы.

У гады польскага панавання родная беларуская кніга была тут пад забаронай. Чытачы яе рызыкавалі трапіць у турму.

Не без гонару гавораць калгаснікі пра сваю бібліятэку, якая займае цыпер цэлы домік (у клубе не змяшчаюцца дзяцей кнігі).

— Нам і на новым месцы пазнавата, — азначае бібліятэкарка Вера Любасева. — І ўсё ж кнігі не халае. Народ у Жупранах пісьменны, культуры. Чаго толькі не пагубіць чытачы, чым толькі не цікавіцца. Група дзесяцікласнікаў займаецца апрацаўкай. Яны прасяць у Веры Антонаўны пачынаюць кнігі пра планеты, цікавіцца арыгінальнымі творамі Шылькоўскага.

Дзярка Алена Тарочка прачытала сёлета трынаццаць кніг. Сярод іх — апавесць Міхася Лынькова «Векнамыя дні». Алена чытае не толькі мастацкую літаратуру. Бібліятэка дапамагае дзярцім павышаць сваю кваліфікацыю. Яе цікавіць і кнігі па спецыяльным галінах ведаў. У фармуляры значыцца, што Алена Тарочка прачытала брашуру «Догляд буйнай рагатай жывёлы» — дапаможнік на ўтрыманню жывёлы і іншую спецыяльную літаратуру.

У Жупранах кожны калгаснік дом карыстаецца паслугамі бібліятэкі. У 34 дамах вёскі існуе па два і больш чытачоў. А вёска, як кніга даходзіць у далёкіх хутары за некалькі кіламетраў ад цэнтральнай сядзібы калгаса?

Да людзей, якія жывуць на падшыбе, у бібліятэкаркі своеасаблівы адносіны. Не, не забывае пра іх Вера Антонаўна. І ў гэтым яна цалкам абавязаная на свой моцны актыві чытачоў, многія з якіх загачылі кнігапачаркоўкі. У сувязі з гэтым хочацца падрабязна сказаць пра сям'ю Шаціла, якая жыве ў вёсцы Кіеў. Вось ужо некалькі год яна займаецца распаўсюджваннем кніг. Усе да аднаго ў гэтай сям'і актывісты бібліятэкі. Вянда Шаціла самая малалая, вучаніца дзевяціга класа, часцей за ўсё біяе з кнігамі ў сваіх школьных збіроўках. Старэйшая сястра Філіцыя Шаціла — звычайная л'янаводчага зьяна. Усе ў яе актывіны чытачы. Нядаўна з арміі вярнуўся Вацлаў Шаціла. Які і сестры, ён вельмі цікавіцца мастацкай літаратурай, пасля службы ў арміі адрэзку ўключыўся ў дапамогу кніжным энтузіястам.

У сям'і гарачае спаборніцтва: кожнаму хочацца лепш абслужыць чытача. Могуць сказаць: не вельмі ўжо вялікая работа — выдаліць кнігу. Але Вянда, Філіцыя і Вацлаў не проста рэгістратары бібліятэчнай перасоўкі. Колькі разоў бачылі іх з мяшкінамі па плячым на асеннім, раскіданым зарое, на сцяжках, што вядуць да азінічых хутароў. Не спыняць іх і мяшчана з калючымі сцягам, і злосны вепер, які б'е ў твар. І ўсюды яны жаданыя госці. Кожны ахвотна адгукаецца на іх стук у дзверы. Зойдуць, пагутараць, спытаюць пра жыццё. Ад такіх людзей прыме кнігу і прачытае не з вялікай цікавасцю.

Няма асобнай зводкі, якая падзяляе б вынікі работы Кіеўскай перасоўкі, работу энтузіястаў з сям'і Шаціла. Але можна беспамылкова сказаць, што няма такой сям'і ў наваколлі, куды б не трапіла кніга з Жупранскай бібліятэкі.

— Ясковая плошча. На ёй узвышаецца помнік Францішку Багушэвічу.

Слаўнае гэта месца ў Жупранах! З ім звязана дарагімі ўспамінамі пра вялікага земляка. Захаваўся падвал, што тут з пачаткам прамай выстугаў у час паўстання 1863 г. Францішак Багушэвіч. Ён заклікаў сялян да барацьбы за новае светлае жыццё.

Гэтае жыццё прыйшло сёння ў Жупраны.

М. СТАЛЯРОУ. Ашмянскі раён.

Маска. У сталіцы праходзіць Дамала казахскага мастацтва і літаратуры. У памяшканні Вялікага тэатра СССР наказаў маскінам оперу М. Тулбаева «Біржан і Сара» Казахскі дзяржаўны акадэмічны тэатр оперы і балету імя Абал. На здымку: сцэна з оперы М. Тулбаева «Біржан і Сара».

Фельетон Чарадзейка Сёмуха

Вонкава Леаніда Сёмуха нічым не нагадвае шаптуху і чараўніцку Бабу Ягу. Гэта — не згорбленая гадзіма і ўбеленая сінівай жаўчына. Яшчэ на маладым, крыху рабаватым твары на ўсю шыкаю выступілае чырвані. І жыве яна не ў хатніцы на курныя ножах. У Леаніды Сёмухі ў вёсцы Данілавічы вядлікі прасторны дом, двор з агародамі, добрыя хваля.

А між тым жанчына гата, як і казанчая Баба Яга, займаецца чарамі, замовамі, «выгане чорта», «слецыць» ад усялякіх хвароб.

Старая Мануіліха з купрынаўскай «Алесі», аказваецца, нішто ў параўнанні з данілавіцкай Сёмухай. Тая ўмела лячыць ад зубоў, паваражжым, ачытваць, калі шапелі сабака ўкусіць або гадзінка. А Сёмуха запэўняе, што яе чары настолькі моцныя, што ні адна сіла супраць іх не ўстаяць. Але, праўда, не заўсёды такога жаданне паўляецца па «ўсемагутнай» чарадзейкі. Вось і сёння з самай ранняй чараўніцка сіла пакінула яе. Бабулька з суседняй вёскі ўпрощае:

— Пашанчы, даражнічка, бо мне ж у мае гады нялёгка прыходзіць сюды другі раз.

А Сёмуха стаіць моўчкі, як мур. — А ты ўсё ж пашанчы, богам пращу. Гэтакая ж хвароба залеаза ў жывот, што ратунку няма.

Старая тым часам дастае з кошыка вялікі кавалак сала, яйкі.

Убачыўшы ўсё гэта, Сёмуха становіцца больш лагоднай.

— Пасядзі крышчачу. Пашанчы... Чарадзейка загадае старой легчы на лаву, нахліпаецца над ёй і пачынае спачатку павольна, пасля хутчэй і хутчэй напішчыць незразумелыя словы. Працуючы гэтай працягваецца хваля дзесяць — пятнаццаць.

— Вось і ўсё, — заканчвае яна і, нібы зняясцелая ад толькі што зробленай «д'явольскай» работы, адкізваецца на крова.

Чуткі пра чарадзейную сілу Сёмухі ідуць па многіх вёсках Дзятлаўскага раёна, і ідуць да яе многія, трапляючы на прынаду гэтай хітрай жанчыны. Прадае яна вяду, даводзячы, нібы гэта найлепшы сродак ад усіх хвароб, адным словам — ашучвае дзверлівых людзей.

Неяк да Сёмухі прыйшла жанчына са

скаргай, што ёй начаімі не спіцца, снацца жахі.

— О, гэта дробязь. Не з такімі хваробамі спраўлялася, не такую чортаву сілу выганяла, — бліснуўшы вачыма ў кошык наведвальніцы, выказала чарадзейка. І зараз жа ўзялася за справу: пачала інашчэ вядою з рознымі даранымі, загаварані і напішчыць і, як кажуць, залачыцца. Жанчыну давадзіла накірваць у бальніцу. Такіх выпадкаў няма.

Леаніда Сёмуха — член сельгасарцелі імя Карла Маркса. Аднак на работу ў калгас яна не ходзіць, грамадска-карыснай справай яе займаецца. Ды і навошта ёй працаваць — чарадзеяства дае немалы прыбытак.

Сёмуха не адна такая ў раёне. У суседняй з Данілавічамі вёсцы Заполье ёсьць яшчэ адна чарадзейка — старая Прысцячыха. Гэтая практыкуецца толькі ў адной галіне — прычыткае калінае.

У хаце Прысцячыхі можна наглядзець такую карціну. Уваходзіць маладая дзівачка і нясмела спыняецца ля парогта.

— Заходзь, заходзь, красуня, сядзі, — запрашае старая. — Бачу па вачах тваіх, што ў цябе гора. Не кажае ён цябе, на другую пачаў кваліфікацыя, ці не так?

— Так, — амаль бягуча гаворыць дзівачка.

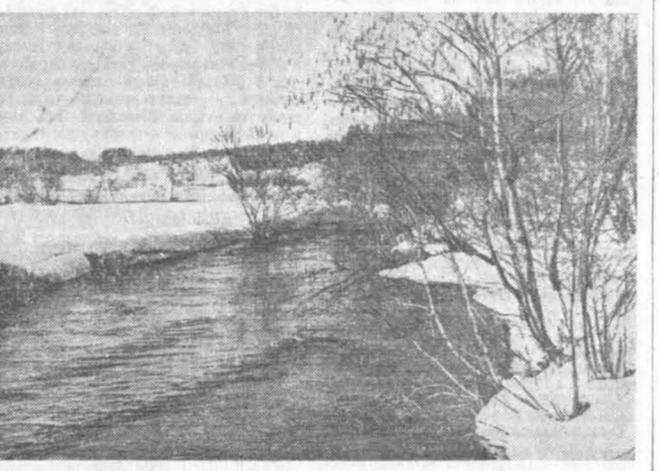
— У яго, нябось, почы цёмныя, быстрае. Да такіх, мілая мая, дзівачаты ахвочы, — бліжак Прысцячыха. А затым снуе павуціне далей. Яна дастае бутэльку з цёмнаватай вадкасцю, адлівае крыху ў бутэлючку і кажа: — Напі! свайго любата гатай вадзіцкі, і ён — твой.

Ёсць у Дзятлаўскім раёне і так званая «кастаправы». У той жа вёсцы Данілавічы кастапраў Іван Сёмуха аднаму так «управіў» вочы, што небарак давадзіла легчы ў бальніцу.

У раённым адзеле культуры добра ведаюць пра існаванне і чарадзеек, і кастаправы. Ды і як не ведаць, калі чуткі пра іх перайшлі межы раёна. І што ж? Аказваецца, работнікі культуры жывуць з чарадзеемі, як кажуць, у згодзе. У іх адрас яны нават не адважваюцца сказаць рэзкага слова.

І не дзіва, што ў Дзятлаўскім раёне развілася, як лапуч, чарадзейкі Сёмухі і Прысцячыхі, якія распаўсюджваюць навокал гіль і дурман.

Я. ФЛЯКС.

Снежань. Фота М. Буглака.

Помнік воінскай славы

(Да гісторыі стварэння помніка ў Лясной)

нерал-ад'ютант Рыхтар у пісьме ад 8 мая 1890 г. за № 11458 павядаляў, што цар прачытаў пісьмо Раманава і распарадзіўся ваеннаму міністру прадставіць меркаванні па гэтым пытанню. Павядзлялася, што 18 лютага 1890 г. пасля даклада міністра цар зрабіў ласку «слаць загад аб адкрыцці конкурсу на праект помніка пры Лясной».

Паўтара гады шло пісьмо Раманава-эпіграфа да Раманава — цара.

Тры месяцы генерал Рыхтар нік не мог адправіць эпіграфа пісьмо з павядамленнем аб рэзалюцыі цара. Не падабаўся генерал гэтае пытаньне, «які лезе не ў сваю справу».

15 кастрычніка 1890 г. конкурс быў аб'яўлены (і для гэтага міністрам спатрыбілася «думаш» ад лютата да кастрычніка). Па залуче журы, помнік павінен быў праслаўляць Пятра Першага як папакосца.

15 кастрычніка 1891 г. журы прасудзіла першую прэмію мастаку Сафонаву. Па яго праекту помнік прадставіў конную стату Пятра з адлюстраваннем сшыя бітвы пры Лясной на покалі помніка.

Цар не загадзіў з рашэннем журы. Нова конкурс не быў аб'яўлены. Праз колькі часу Аляксандр III захварэў і памёр. Яго месца заняў Мікалай II.

што помнік Паўночнай вайны